

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
Előfizetési ár: Egész évre: 6 frt; Félévre: 3 frt;
Negyedre: 1 frt 50 kr. Egy szám ára: 15 kr.

Folyó számla: Erdélyi Bank 2851—2900.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, BELKÖZÉP-UTCZA 11. SZ.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

TARTALOM:

Önálló eredeti czikkek:

A székelyföld és népe. II. <i>Plinius</i>	93
Az állatorvosi közszolgálat államosítása II <i>Jakab László</i>	94
A tejjgazdaság ügye Svéd-, Északnémetország és Dániában. III <i>Kerekes Lajos</i>	95
Ujabb vizsgálatok a gabona-rozsdáról. <i>Dr. Bálint Sándor</i>	95

Kisobb szakközlemények:

A chili-salétrom, mint kerti trágya <i>K. L.</i>	96
A bakteriumok, mint trágyázó anyagok <i>Dr. B. S.</i>	96

Vidéki élet:

Levél a szerkesztőhöz. <i>Br. Kemény Béla</i>	96
---	----

Irodalmi szemle:

Az éhség örültjei (—)	97
Hazai lapokból <i>T. M. — J. F.</i>	98
Külföldi lapokból. <i>Dr. B. S.</i>	98

Egyleti élet:

Meghívó	98
A IX. deési bikakiállítás és vásár	98
Gazdasági előadások	98

Vegyes közlemények

Közgazdaság, üzlet, forgalom	99
Szerkesztői üzenetek	99

Hirdetések

A székelyföld és népe.

II.

A mai állapotok megvilágítására nem leendő érdektelen, ha a legnépesebb 4 székely vármegye statisztikai adataira rámutatunk s a következő táblázatban a székelyföld eme négy megyéjének területén a mivelési ágazatokra külön külön figyelemmel leszünk:

állattenyésztés oly területet bir ez erdei legelőknél, melynek okos és rendszeres fejlesztése okvetlen szükséges. Erdélynek, s főképp a székelyföldnek úgy is legfontosabb ágazata e téren állattenyésztése, melynek érdekében mindez ideig vajmi kevés történt. Tények, statisztikai adatok szólanak mellette, azokkal lehet rámutatni, hogy az utóbbi évtizedekben, midőn a földbirtok eladósodása folyton nőtt, ez ágazat is hanyatlásnak indult.

Szőllőtermelés a klimatikus viszonyok miatt nagyon csekély.

Gyümölcsstermelése fokozható volna, mert az itt termő gyümölcs szép, tartós s versenyképes s Oláhország nagy mértékben keresi és szállítja.

Az állattenyésztés érdekében az olcsóbb szállítás volna kívánatos. A közvetítő kereskedés ma még nagyon el van terjedve, a tenyésztő és vevő ritkán találkoznak s így a haszon java része nem a ki azt megérdemli, a tenyésztő zsebeibe, hanem a kupecz kezébe vándorol.

Az állati termények java része, Háromszék-, Csik- és Udvarhelymegyéből Brassón át kerül Oláhországba, s itt is az eladó és vevő nem találkozhatnak, hanem a haszon java részét a közvetítő rakja el. Bárány,

gabnakereskedés nem ismeretes. De a piaci árak alakulása még is a nagykereskedők kezében van, kiknek itteni megbizottjaik úgy szabják meg az árt, miként nekik éppen konvenial. Mondanom is felesleges, hogy a haszon legnagyobb, legtöbb része itt is a közvetítők zsebeibe vándorol.

Tejszövetkezeteknek s a szarvasmarha tenyésztésnél nyerhető tejtermelés fokozására irányuló intézkedéseknek hire-hamva sincs. A tej másodrangu, fő a borjunevelés.

Tény azonban az, hogy soha tejtermeléssel senki behatóbban nem foglalkozott, a jobb tejelő tehének nem lettek kiválasztva, az ily példányok utódai nem lettek elkülönítve s fokozatos módon a tenyészirány erre irányítva, pedig e nélkül nem lehet a tejelőképeség felett bírálatot mondani. Ott a Nyikó mentén s Udvarhely és Háromszék megyék kiválóbb pontjain oly szép teheneket lehetne összeszedni, melylyel a tenyészalapot bárki is haszonnal létesíthetné. Ezenkívül van ott is olyan tehén akárhány, mely naponta 8—10 liter tejet, sőt egyes kiválóbb példányok még többet is adnak. S minő a tej ott!! Igazán nem csodálkozom, ha az ottaniak ide a haza belsőjébe jöven, a tejet, vagy az ebből készített kávét inni se tudják.

A bivalentenyésztésnek még fokozása volna kívánatos, azután szövetkezeti alapon a tejtermelés értékesítése vaj és sajt alakjában. Nem nehéz kiszámítani, mennyi hasznot hozna a kisgazdáknak ez ágazat, melyből ma tényleg krajczárokat ha kapnak, azt is csak néha.

A mai kor szelleme nem ide törekszik s jóakarata célta sem ér ottan, hol a nép értelmi fejlettsége nem lesz ez irányban kellően előkészítve és mivelve.

Fenntebb a székely faj jó tulajdonairól megemlékeztem, melynek kiegészítésére elmondhatom, hogy a népnevelésnek, az elemi oktatásnak annyi eredménye egy vidéken sem található, mint ott. Irni, olvasni oly sokan tudnak, hogy hazánkban egyetlen vidéken sem annyian. Igaz, ennek okai is megvannak, a népfaj kultiváltabb, tanulékonyabb s a pusztai rendszer ismeretlen

Sorszám	Megye	Összes terület	Mivelési ágazatok								
			Szántó	Kert	Rét	Legelő	Erdő	Szőlő	Havasilegelő	Terméketlen	Nádas
Katasztrális holdak											
1	Háromszék ..	660515	152713	7559	66673	24016	415497	—	120000	18292	90
2	Udvarhely ..	478195	126128	7757	94457	67262	190568	538	60000	24088	—
3	Csik	764308	118856	5535	182138	140090	319542	—	153000	13941	—
4	Maros-Torda ..	716495	197391	15039	89133	66654	338901	3920	34000	20311	879
5	Összesen ..	2619513	595088	34890	432401	298022	1264508	4458	367000	76632	969

E táblázat adatai mutatják, miként a székelyföldön a mezőgazdasági kultúrának szintén szép tere van. Igaz, hogy az összes területnek majdnem fele része erdő, de az erdőkben nagyobb terjedelmű havasilegelők vannak, és ez oknál fogva az

sajt, juhturó régi idő óta keresett cikk de az értékesítés módja ma is épp ugyanaz, mi volt évtizedekkel ezelőtt.

A gabona-uzsorások különböző fajtája a székelyföldön szintén feltalálható. A szemtermelés alárendeltebb lévén, nagyobb

A Zalathnai kénkovandó ipar részvénytársaság

Brassói kén- és műtrágya-gyára ajánlja legjobb minőségű mindennemű műtrágyáit

a t. ez. gazdaközönség figyelmébe. — 100 q.-án alóli megrendelést legelőszűrő az „Erd. Gazd. Egylet” raktárához intézni. —

Árajánlatokkal készséggel szolgál a KÖZPONTI IRODA BUDAPEST, IV. ker., Bécsi-utca 5. szám.

lévén, a cigány gyerek is köteles iskolába járni minden faluban.

Csakhogy a népnevelésnek s a közoktatásnak eme formájú mai állapota, teljesen magán viseli a külföld imitációjának képét! S ha az a gyermek, mely 6 éves korában iskolába jut, azután, midőn az életbe kikerül, akár iparos, akár földmivelő lesz, ha foglalkozása körében tovább tanítva nem lesz, elmarad a kortól s annak haladásával lépést tartani nem bír.

A legnépesebb 4 székely vármegye statisztikai adatait sorolom fel s ez adatok ismertetése után lássuk történt-e valami itt a földmivelő nép oly irányban való tanítására, miből foglalkozása körében, nehéz és verejtékes munkája után némi anyagi hasznot is láthatott volna:

Sorszám	Megye	Lakossága				
		Össze- sen	E b b ő l		Mezőgazda- sággal foglalkozók	Van földmives- iskolája
			Székely	Más nemze- tiségű		
1	Háromszék	130008	110799	19209	28416	—
2	Csik	114110	98861	15249	29661	—
3	Udvarhely	110132	103209	6923	31136	—
4	Maros-Torda	177860	102372	75288	46458	—
	Összesen	532110	415441	116669	135371	—

A mint ezen táblázatból láthatjuk 415441 székely lakosra, 4 vármegye területén egyetlen földmives iskola sincs.

A tudományos világ erre azt mondhatja: hisz ott az algyógyi székely földmives iskola; egy statisztikai munka — talán sajtóhibából — Csikmegyébe viszi ez iskolát. Erre nézve csak annyit vagyok bátor kijelenteni, hogy a célnak, a kor kívánalmainak, a szükségletnek s a mezőgazdaság ügyének épen nem elegendő az, ha egy iskolába 30—40 székely fiút beteszünk.

A székely nép sokkal válságosabb körülmények közzé jutott, mint a nagy magyar Alföld, vagy bármely vidék lakói is, de azért a munkászavargás tünetei nem láthatók e nép körében. Ez év nyarán huzamosabb időt töltöttem köztök s megfigyeltem az állapotokat, de a zavargásoknak nyoma sincs ott még! Igazi lelki szomorúsággal láttam a romlást; az anyagi sülyedés naponta jelentkezik s az a faj, melynek nem tudom szorgalmát, ügyességét, vagy kitartását bámuljam-e, ma a végső pontig ért, el van adósodva s az a sok teher, adó, kamat, nem képes fedezetet találni többé.

A néppel foglalkozni, elméjét művelni, felnőtt ember korában is figyelemmel kísérni s tanítani arra, mit a kor haladott állapota szükségessé és indokoltá tesz, nemcsak ott és akkor kell, a hol és a mikor a társadalmi rend a népszavargás által veszélyeztetve van, de kétszerte indokoltabb s százszorta méltányosabb azoknak ügyét felkarolni, kik a nyomoruság, az anyagi romlás zátonyára jutva, igazi keresztyéni türelemmel, istenbe vetett bizalommal tekintenek a segély felé. E segélynek nyújtása hazafias kötelesség a hatalom részéről a székelyek iránt. Ott van Székelykeresztúron a tanítóképezde, mily könnyen lehetne ott a földmives iskolát a tanítóképezdével

együvé elhelyezni s míg egyfelől a kiskisgazdáknak a tanulás lehetővé volna téve, addig másfelől a tanítóképezde növendékei is teljesen egészséges irányu kiképzetetést nyernének, mert ma már a tanítók póttanfolyamai, alig 3—4 heti idő nem elegendő arra, a mit a kor követel a népnevelés terén.

Ezenkívül egy másik földmives-iskola elhelyezése Háromszék-megye területén indokolt, melynek ott, a mezőgazdasági kultúra fejlődésére igen jó hatása volna.

A székely nép ügyét felkarolni itt az ideje. Fogyasztási egyletek, hitelszövetkezetek létesítésével társadalmi úton kell küzdeni a kisebb pénzintézetek romboló munkája ellen.

A törvényhozás legyen e téren segítségére a székelyeknek, a kisebb pénzintézeteket pedig adóztassa meg kegyetlen módon. (?) Nehány embernek érdekéért a köznép sorsát veszélyeztetni ma már nem érdemes.

A termények értékesítésére nézve új rendszer alkotandó s ha a nép az ujtások hasznáról anyagi gyarapodásával leendő meggyőzve, mindennemű ez irányu intézkedésnek utja a gyakorlati élet számára megnyílik.

Az állattenyésztés érdekében igen sok a tennivaló, a termények okos feldolgozása, értékesítése mind megvalósításra vár.

A gazdasági tanítást létesíteni kell minden áron s míg a felnőtt emberek tanításával a jelen helyzeten igyekszünk segíteni, addig a jövő nemzedékre, a gyermekekre kiváló gond fordítandó, ez irányu neveléssel elég erőssé kell tenni arra, hogy a kor kívánalmainak meg tudjon felelni, ősei földjét tudja hasznosan művelni, s azt meg is tartani.

Ily irányu mozgalmak létesítésében látom az újkor legnemesebb munkáját. E népet erőssé kell tenni, mert az államfenntartásának legerősebb oszlopa marad ő a jövő ezredévre is. A mezőgazdaság fellendítése nélkül nincs jövője sem itt, sem más-
hol, sem kereskedelemnek, sem iparnak, s jaj annak a népnek, mely az anyagi teljes elzüllést magára engedi rohanni.

Magyarországnak a székelyföldet megtartani, a népet erőssé tenni: nemcsak a faj szeretet kérdése, hanem állami életének egyik oly erős támasza, mi méltán nagyobb figyelmet érdemel. Kelet bástyája a székely faj, mely százados multjában fényes bizonyítékát adta életre valóságának. É századok folytonos harcában megfogyott ugyan, de szaporasága, szorgalma, kitartó természeténél fogva, okos telepítési politikával szép jövő vár még reá.

Plinius.

Az állatorvosi közszolgálat államosítása.

II.

Bizonyára azt is sokan gondolják, hogy az állatorvosi karnak szintén nagy előnyököt biztosít a javaslat; hanem hát ritka az olyan üzlet, a melynél mindenkinek haszna lenne. A dolog természetéből folyik, hogy az elérhető és elérni szándékolt tömeges előnyökért valakinek csak áldozatot is kell hozni. És ki hozná itt az

áldozatot, a hol a legerősebb és leghatalmasabb üzlettárs is csak nyerni akar? Hát ki más, mint a leggyengébb fél, a kinek csak azok a magánérdekei esnek latba az ügy rendezésénél, a melyeket eddig sem méltatott figyelmére senki.

A szóban levő előadói javaslat csak keretét, várát képezi azon elvi megállapodásoknak, melyek szerint az állami kezelés alá kerülő állategészségügyi szolgálatnak történni kell. Ugyancsak vázlatosan jelzi az állatorvosoknak úgy a tisztviselői karban elfoglalandó állását, mint fölfelé és lefelé való helyzetét.

Semmi biztató példa sincs az állatorvosok előtt arra nézve, hogy a törvényjavaslat szövegezésénél a végrehajtási rendelet részére fennhagyott nagy közök úgy fognak kitöltetni, hogy a mi a törvényből hiányzik, ott majd pótolva lesz, sőt ellenkezőleg, igen alapos sejtelmek vannak arra nézve, hogy a mi a törvényben részükre jó van, az is meg lesz csorbitva a rendelet által.

Egyáltalán már maguk ezek a nagyarányu hézagok azt a látszatot keltik, mintha a kormány a leglényegesebb szolgálati és személyi viszonyok szabályozására nézve szabad kezet akarna magának biztosítani és ezen sokat sanyargatott karra még csak ezután következne az el a súlyos megpróbáltatás napjai.

Lehet, hogy ezt az intéző körök szükségesnek tartják, de mi úgy vagyunk meggyőződve, hogy az állategészségügyi szolgálat pontos és megbízható ellátását csak anyagilag kellően dotált és hivatásának, képzettségének megfelelő rangsorozatba osztott testülettől várhatja még az állam is. Az ellenőrzés, a fegyelmi úton való nyomás és minden hivatalos törekvés könnyen megtörhetik egy olyan testület elégtelenségén, mely az állam és a közjó érdekében kifejtett szolgálatainak megfelelőleg sem kellő anyagi, sem kellő erkölcsi elismerésben nem részesül.

És ennek a csendes háboruszkodásnak, melyben a győzelem végül is a kitartó tömegé kell, hogy legyen, a közállapotok vallják majd tetemes kárát s könnyen megeshetik, hogy a cél, melyet az állam elérni vél, továbbra is csak óhajítás maradna.

A személyi ügyekre vonatkozó része a javaslatnak nagyon alkalmas az ilyen állapot előidézésére. A mai törvényhatósági állatorvosi karnak sok olyan tagja van, a ki nem szívesen lép, vagy talán egyáltalában nem is óhajjt állami szolgálatba lépni. Túlnyomó része azonban várja és óhajjtja a szolgálat államosítását. Az elhelyezkedés azonban igen sok és érzékeny csalódással fog járni.

A tervezet szerint 7 felügyelői, 88 főnöki és 650 kerületi állás lenne egyelőre szervezve. Az állások rangfokozat szerint a következőképen oszlanának meg: 7 felügyelő a VII-ik, 15 főállatorvos a VIII-ik, 30 első osztályu állatorvos a IX-ik, 50 második osztályu a X-ik és 600 kerületi állatorvos a XI-ik díjosztályba jutna; végül lenne még 50 segélydíjas állás a 400 forinttal szervezve. A 752 állás keretében tehát

csak 102 állás van olyan, mely számot tevő lehetne, ha már ezek az állások betöltve nem volnának és az előmeneteli viszonyok másképen lettek volna szabályozva.

Az ügy azonban úgy áll, hogy a most állami szolgálatban álló állami állatorvosok teljesen betöltik a VII-, VIII-, IX- és X-ik díj osztályú állásokat és így a hatósági állatorvosok, tekintet nélkül eddigi szolgálati idejükre, képzettségükre, eddigi eredményes működésükre, korukra, családi viszonyaikra: rangban és sorozatban utána kerülnek a tegnapi kinevezett kollegának, a kinek talán a hazai állategészségügyi szolgálat körül még csak leendő érdemei lehetnek.

Száz éve mult, hogy hazánkban az állatorvosok kiképzésével foglalkoznak s különösen a század derekától kezdve sok érdemes embert bocsátott ki falai közül a magyar állatorvosi iskola. A mai nemzedék kiképzése pedig már az utóbbi 25—30 évre esik, melyben az ébredés és az átalakulás végbe ment. Kellene tehát ezek között is figyelemre méltó egyéneknek lenni, hiszen tudomásunk szerint a folyton magasztalt állami állatorvosi kar is ezek közül telt ki. Csak telt, nem pedig válogatott, mert hiszen a kiképzésteleiket a hatósági szolgálat keretében feltalálták, nem futkostak állami állások után — hiszen úgy is voltak elegenden a kiképzettek — hanem a viszonyok szerint dolgoztak, türetek, sokszor, különösen járványok idején, sanyarogtak és utóbb sok megaláztatást szenvedtek.

Már ezekért sem tarthatjuk tehát méltányos intézkedésnek azt, hogy az ujjonnan kinevezendő hatósági állatorvosok kivétel nélkül a XI-ik díjosztályba szorítottassanak. Mert a javaslat 33 §-ának d) pontja szerint szorításról van itt szó, még pedig igazságtalanul azon általános jogelv ellenére, mely szerint törvényesen szerzett jogát törvénybe ütköző cselekmény nélkül elvenni senkitől sem lehet.

Kényszer paragrafust alkotni arra, hogy a hatósági állatorvosok a végkielégítési, vagy nyugdíjigényök elvesztése mellett kötelesek legyenek állami szolgálatért folyamodni és a XI-ik díjosztály állapotába bevezetni akkor is, ha jelenlegi javadalmazásuk a magasabb díjosztály tételeinek felel meg és ha ez nekik és családjuknak végromlásával jár is: nem mutatna a magyar állam részéről jóakaratra.

Nem tarthatjuk igazságosnak és méltányosnak azt sem, hogy az összes kerületi állások a XI-ik díjosztályba, tehát a tisztviselői fokozat legutolsó osztályába, az irnokok, kezelő és segéd személyzet közé soroztatnak olyan előmeneteli kilátásokkal, hogy egy emberöltőn keresztül száz egyén közül csak 10 juthasson előbb, 90 pedig ott végzze karrierjét, a hol megkezdte.

Ezzel a beosztással semmi esetre sem válik az állatorvosi pálya keresettebbé és az a törekvés, hogy erre a pályára középiskolai végzettséggel lépjen az ifjúság: mindörökké csak pusztán óhajítás marad.

Sok ilyen hégaga és hiánya van még

ennek az előadói javaslatnak, melyekre még mielőtt a törvényhozói testület elé kerül, rendre rámutatunk.

Jakab László.

A tejjgazdaság ügye Svéd-, Észak-Németország- és Dániában.

Tanulmányuti jegyzetei nyomán írta: **Kerekes Lajos.**
(Folytatás III.)

A borjú nevelésre nagy súlyt fektetnek és nemcsak a gazdaságbeli tehének után nevelnek fel borjúkat, hanem vásárolt és jó tejelő tehének utódát is. Vásárlás esetén a vásárolt borjút először langyos azután hideg vízben megmossák s 6 hétig vizsgálat alatt tartják.*) Lefelezett tejjel és erőtakarmánnyal táplálják.

Úgy az idegen, mint a saját tehenének borjait is lemosatásukkor 2%-os lisol oldattal kenetnek be**).

Az itt nevelt állatok s általában a legtöbb nyugoti fajta tehének forszírozott javítása beigazolta azon állítást, hogy mentől jobban tökéletesedik és nemesedik valamely állatfaj, annál fogékonyabb a betegségekre s több új betegségre melegágya az ily állatfaj. E faj állatnak a legnagyobb baja, hogy nagyon hajlandó a tuberkulózisra, mi a tejjüket fogyasztó emberre is veszélyes.

A társaság gazdasági intézősége, hogy az egészséges tehéneket és a tejet fogyasztó embereket a fertőzéstől megóvjá, a gazdaság egy távoli pontján külön a fertőzött tehének számára és külön a vizsgálat alatt álló tehéneknek istállót építtetett. E tehének teje egészen más elbánásban részesül, mint az egészséges tehének teje.

A vizsgálat alatt álló tehének hőmérsékét megméri, azután tuberkulinnal beoltják. Ha a beoltás után 8 óra múlva a rendes 37—38 C° hőmérsék nagyobb 2—2½ C° emelkedését tapasztalják, vagyis a tehen reagált az oltásra, akkor inficiálnak állítják. E tehéneket aztán a fertőzött tehének istállójába állítják, hol azok 2 évig naponként 300 gr. mennyiségű calcium bisulfittal oltatnak be, azon czélból, hogy a bakteriumos tüdő rész beburkoltassék. A két év elmúltával újlag megvizsgálják, ha reagál-e még az oltásra, ha igen; úgy lebunkózzák, ha nem; úgy az egészséges tehének közé állítják.

A gyanus, vagy fertőzött tehénektől származott borjúkat nem szopják, hanem még a kolostrumot is egészséges tehénektől kapják, természetesen kifejt állapotban.

A többi egészséges tehéneket sem engedik szoptatni, hanem kifejeve kapják a borjúkat a táplálásukra szükséges mennyiségű tejet.

A fertőzött és vizsgálat alatt álló tehének tejéből vajat készítenek, de a tejet felezés előtt pasteurizálják, aztán felezik s így köpülnek a tejszínből vajat.

Naponként 3-szor fejnek, mi tekintve azt, hogy a háromszori fejésnél a tögymirigyek jobban izgatottak, mint a kétszeri fejésnél, nagyobb elvállasztásra képesíttetnek; tehát gazdaságosabb.

Úgy az egészséges, mint a fertőzött tehen tejtét a birtok középpontján elhelyezett tejgyárba szállítják feldolgozás végett.

A tejgyár egyike Európa legszebb ilyen műalkotásainak. Épen azért, mivel a tejgyárat felállító társaság mintát akart ezzel bemutatni, egyesítve van benne mindaz, mit a modern tejfeldolgozás csinban és czélszerűségben kívánni csak tud. A berendezés leírásáról csak általánosságban óhajtok szólni, hogy hosszadalmas ne legyenek.

Azon pillanattól, hogy a tej a tejtartányba felöntetett, pasteurizáló készüléken, felező gépen önműködőleg megy keresztül. Innen gőzhajtotta elevator szállítja a tejszint a köpülőbe, természetesen, hogy először a hűtőre

*) Ez igen okos dolog.

**) Így szokott az okos és körültekintő gazda a ragadós betegségek behurcolása ellen védekezni.

a lefelezett tejet pedig a tejes kannába. Tehát a tejhez emberi kéz és erő nem nyúl egész a vajkiválásig; mindent gép végez. Gőzfejlesztő és gőzhajtógép működik mindenütt.

A gép eszközi az istállók vízvezetékének hajtását is. Vajukat Angliába szállítják s 1 korona 50—70 óréért adják (1.05—1.20 frt).

A tejgyár helységei keramittal vannak padlózva s a falait mindenütt majolika porcellán borítja, míg a sajthelyiség aszfaltírozva van. Jelenleg azonban sajtot nem készítenek.

Sem Németország, sem Dánia, sem Svédország egyetlen tejjgazdaságában sem láttam oly nagyszerű berendezést, mint itt. A mit pedig minden tejjgazdaság nélkülöz, t. i. a fürdőt, az itt megvan. A gőzfejlesztővel összeköttetésben áll s úgy gőzre, miut meleg és hideg fürdőre be van rendezve a tejjgazdasági munkások számára, kiknek kötelességük minden héten legalább egyszer megfürödniök.

Úgy a tejjgazdasági, mint egyéb munkások családonként a gazdaság különböző pontjain egy család számára épült kis svéd pavillonokban vannak elhelyezve. E lakásoknak igen csinos vonzó külsejük van s eltérőleg a mi nyomoruságos cselédlakásainktól, világos, száraz és csinos, virágos kerttel övezett. Azért vannak így külön-külön elhelyezve az egyes családok, a gazdasági intéző mondásával elve: „hogy az asszonyok ne perlekedhessenek”. Úgy látszik a Svéd menyecskéknak is fel van a nyelvük vágva. Azt hiszem, hogy komolyabb indok is vezethette az ily intézkedést.

A nőtlen munkások többnyire tejjgazdaságiak, benn a gyár emeletjén bírnak egy-egy szobát, mely példás tisztasággal és egyszerűséggel párosult kényelemmel és kellemmel van berendezve. E munkások számára közös ebédlőben terítenek s az intézet kosztolja őket. Különösen nagy súlyt fektetnek a Svéddek előtt nagy fontossággal bíró illemszabályokra s erre e munkásokat rendszeresen oktatják is.

Az intézet tejjgazdasági munkásai számára az intézet kezelésében takaréktárjuk is van, melybe, ha a munkás 10 koronát tesz, az intézet a sajátjából 30 koronát csatol a betett összeghez. 20 év múlva a kamatokkal együtt 1500 koronára gyarapodhatik a munkások vagyona. A gépgyári munkások nyugdíjat húznak.

E gazdaság úgy a stockholmi, mint a külső tej- és mezőgazdasági munkásai számára sanatoriumot rendezett be egy gyönyörű hegyoldalon, hová a tüdő-betegek szállíttatnak. Ha családostól mennek a sanatóriumba, akkor az intézet teljes tartást és ruházatot ad a családnak, ha ellenben csak a megbetegedett munkás nyer elhelyezést, akkor a családjáról pénzájándékosággal gondoskodnak, míg a család fő teljes ellátást, ruházatot és orvosi segélyt kap a sanatóriumban.

E gazdaságban két elemi iskola osztja a cultura áldásait a munkások gyermekeinek, egyik a fiúk, másik a lányok számára. Ez iskolák slójd munka tanítással vannak egybekapcsolva.

(Folyt. köv.)

Újabb vizsgálatok a gabona rozsdáról.

A laikus rendesen nem is bír tudomással a gabona-rozsda okozta rengeteg károkról. Sőt nem is igen veszi figyelembe, mert picziny penész, nem tűnik fel s ritkán lép úgy fel, hogy a gabonát megölje, hanem abban nyilvánítja káros befolyását, hogy a gabonaszemek fejlődését akadályozza, s így a termés mennyiségét és minőségét szállítja le nagy mértékben. Tavasszal a vetés erőteljes, szép terméstígér, de korán jön a rozsda, mely a levelek életműködését megbénítja. Már pedig a szemek kifejlődése a levelek áthasonlító (assimiláló) tevékenységétől függ — satnya levélzet satnya szemtermést hoz létre. A gabona-rozsdának is

vannak járványos (epidemikus) és szünetelő évei, ami, magától értetődik, a fejlődésükre kedvező talaj és időjárási viszonyokkal áll összefüggésben. Hogy az erősen járványos években mekkora károkat okozhat, kitűnik egy pár statisztikai adatból is pl 1891. Poroszországban »rozsdá-esztendő« volt s az előző evekhez képest 8.208.913 duplamétermáza rozsszal termelt kevesebb, mivel pedig akkor a rozs a búzával egyáru volt (átlag 22 Mark egy métermáza, 1 Mark = 1.176 korona), tehát 180.596.103 Mark pénzbeli veszteséget okozott csak egy év alatt ez a kis, alig látható penész. Hasonló pusztításokat visz véghez, nemcsak Európában általában, hanem a tengeren túli államokban is. Érthető tehát az a kívánság, hogy állami beavatkozással indítsanak akciót azon utak és módok feltalálására, melyeken át lehetséges lesz ezeket a rengeteg károkat megszüntetni. Ausztráliában már vannak ebben az irányban működő állami megbízottak. Svédországban néhány évvel ezelőtt 10.000 koronás (1 svéd korona = 1.32 magy. korona) államsegélyvel végzett rozsdatanulmányokat Erikson s egészen új szempontokat hozott be ezen veszedelmes élődi (parasita) okozta betegség megítélésébe. Németországban Hamburgban Klebahn magán úton végezte kísérleteit s jutott hasonló eredményekre.

Ha a szépen zöldelő rozs vetést ősszel szemléljük nem kerülük el figyelmünket az imitt-amott feltűnő sárgás levelek. Az ilyen levelekben már benne van a gabona-rozsda, s a levelek alsó lapján kis sárga pontocskákat, pontok csoportját észleljük, mely tele van arany-sárga, ovalis testecskékkel. Ez a gabona-rozsda első szaporodási alakja (Puccinia graminis). Tavasszal és nyáron még gyakrabban találkozhatunk vele, mint ősszel.

Ezeknek a pontocskáknak a keresztmetszeteiben mikroszkóp alatt számos kis bírcses ovalis testecskét találunk nyélen ülve s bennök az említett arany-sárga port. Ezek a tokocskák könnyen leválnak s a szél tova viszi őket, az eső, harmat oda ragasztja más levélre. S ha a levél fiatal, az időjárás pár napig nedves volt, a kis tok letelepedése helyén új rozsdafoltot láthatunk. A rozsda áttele tehát az ilyen vándorló szaporító sejtek (spórák) által történt. A spóra letelepedése után néhány órával, finom szintelen nyujtványt (mely mint gyökér működik) bocsájt a fiatal rozs levélbe. Itt sűrű szövedékké (mycelium) ágazik el a levélsejtjei között és új nyeles spóracsoportokat fejleszt. A penész tápláló nyujtványhálózata (a mycelium) természetesen a levélsejtek kész tápanyagát vonja el, a mely a fiatal rozs növekedéséhez és a mag termeléséhez szükséges lett volna.

Nyáron, mikor a rozs kihányta a fejét a sárguló szalma többnyire sötétbarna foltocskákat hord, melyekben hosszonyelű, két kamrás, vastagfalú spórák találhatók. Ezek az áttelelő spórák (teleutospórák), míg az előbb említett sárga egysejtű spórák a nyári spórák (uredospórák), melyek a penész nyári gyors elterjedését közvetítik.

A szalma szennyes barnafoltos, azonban aratáskor nem szokás eltávolítani az ilyen inficiált szalmát. Jóllehet a tarló felszántásakor sok spóra jut oly mélyen a föld alá, hogy ott elrothad, de marad azért millió meg millió, amely kikél. Fenmaradásukat nagyban elősegíti az is, hogy számos vadon tenyésző fűnem van, melyeken a gabonarozsda élődik. Ősszel látható az útszéleken sövények között, az ebfű (buzalevelű fű) »kormos« levelekkel. Ez a fekete por a Puccinia graminis spóráinak miriádjából áll.

A téli spóra csak úgy fejlődhet tovább, ha a madársóska (Berberis vulgaris) leveleire jut. Itt a finom, szintelen sárga (promycelium) bele hatol a levélbe s ott elszaporodik. Az infectio helyén narancsvörös szemölcsök (Aecidium Berberidis) lépnek fel a levelen. A parasita nemcsak gazdját, hanem az alakját is megváltoztatta. A levél alsó és felső lapjába kis penészkelyhek vannak beágyazva; a felső

kelyhek nyaka szűk és sárga szőrözettel ellátott nyílása van (ezek a spermogoniumok). A levél alsó lapján lévő aránylag nagy kelyhekben olvasószerűen rendezkedett spórák vannak. A spórák tavaszra vannak készen s a szél tova viszi őket a sóskalevelről. Ha az ilyen spóra fiatal rozselevélre jut, azonnal fejlődésnek indul s a rozs vetés rozsdássá válik.

Ujabbban beigazolták a kísérletek, hogy a téli megfagyás és utána a kiengedés szükséges a spóra életműködéséhez teljes felkeltésére, e nélkül gyöngül az életereje. Téves tehát az a nézet, hogy a fagy megöli a rozsdát.

Az alakváltozáson kívül még igen érdekes a gazda váltóztatás (Heteroecia) a rozsról a sóskafelevelére való átugrással. Ezért törvényileg tiltva van szántóföldek közelében madársóskafelet tenyészteni (Németországban.)

A madársóska azonban nem az egyedüli, mely a gabonarozsda második gazdája gyanánt szerepel. Ugyanis az itt leirt fekete rozsdán kívül egész sora van a szalmás gabonán élődő penészeknek. Pl. a búzán él a sárga rozsda (Puccinia glumarum), továbbá a barna-rozsda (Puccinia dispersa), melynek kehelytermései a borágon (Borago officinalis) és az (Anchusa officinalis) él. Az árpán újabbban, mint önálló fajt különböztetik meg a Puccinia simplex-et. A zabon pedig rendszeren a Puccinia coronifera Avenae fordul elő. Érdekes az, hogy a rozsdapenészek között vannak alakok, melyek a többitől alaktanilag (morphologiailag) meg nem különböztethetők, míg biológiai magatartásuk nagyon eltérő. (Prof. dr. Sorauer-Berlin a Mutter Erde No. 14-ben).

Dr. Balint Sándor.

KISSEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

A chili-salétrom, mint kerti trágya. A chili-salétrom, csekély nedvesség mellett is, könnyen oldódik s ezért különösen kedvező a hatása a száraz természetű talajon. Kel- és répafélék, spenót, sárga tők, uborka, gumós és hagymás növények, gyümölcsfák és szőlő dús terméssel jutalmazza a chili-salétrom alkalmazását. A chili-salétromot fejtrágyául kell használni; szamóczára és uborkára nem előbb, mint akkor midőn az 5-ik levelük kifejlődött. Az alkalmazás szórva történik, de 60 grammnál többet nem szabad egy négyszög-méterre venni. K. L.

A baktériumok, mint trágyázó anyagok. A növények tudvalevőleg a testük felépítéséhez szükséges anyagokat részint a levegőből, részint a földből veszik fel. De míg a levegő állandó tárház, addig a földből fölveendő anyagok: phosphorsav, kálisók, mész és az igen nagy fontosságú nitrogén, gyakran elfogynak, a talaj kimerül. Az okszerű trágyázással ezeket az anyagokat igyekszünk pótolni.

Ezúttal csak a nitrogénről (légeny) szólnunk, mint a mely igen érdekes tudományos kísérletre szolgáltatott alapot s vezetett a baktérium-trágya behozatalára. A növényeknek ugyanis a növényi fehérje készítéséhez okvetlenül szükségük van nitrogénre, e nélkül nem élhetnek. A levegőben lévő átlag 79% nitrogénnek a növények nem vehetik hasznát, mert nincs alkalmas szervük a felvételére; csak a földből tudják felvenni a szükséges nitrogént ép úgy, mint a phosphort stb. oly úton-módon, hogy a nitrogén-tartalmú anyagokat (ammoniak, salétromsav stb.) felbontják.

Legújabbban jöttek csak arra a felfedezésre, hogy ezen szabály alól van kivétel. Vannak növények, melyek képesek a levegőből egyenes úton (direkt) felvenni a nitrogént. Ezek mindnyájan a hüvelyesek (Leguminosae) közé tartoznak, a melynek pl. a lóhere, lupinus (csillagfűrt), serradella, borsó stb. Tapasztalatból rég tudjuk, hogy ezek a növények nitrogénben oly szegény talajon, a hol más növény elpusztul, egész vigan megélnek. Sőt Schultz-Lupitz birtokos azt észlelte, hogy egy lupinus-rét 15 év alatt — minden trágyázás nélkül — nitrogénben folyton gazdagabb lett.

A hüvelyes növények gyökerein található kisebb-nagyobb gumókat sokan vizsgálták, de vagy beteges jelenségnek vagy gubacsnak stb. tartották. Csak legújabbban sikerült professor Hellrigelnek és Wilfabrtnak Bernburgban gondos kísérletek alapján kimutatni, hogy a szóban levő növényeket ezen gyökér-csomócskák képesítik arra, a mire a többi növények nem képesek: a levegőből a nitrogént direkt felvenni, olyformán, hogy ezen gumóknak, csomócskáknak bizonyos baktériumok telepednek le s alakulnak át sajátzerűleg s ilyen átalakult állapotjukban képesek a levegő nitrogénjét felvenni és a növényre nézve megemésztetővé tenni. Hacsak néhány ilyen gumó van pl. a borsó gyökerein, a növény gyöngén fejlődik, míg minél több s jobban fejlődött van, annál dúsabb, erőteljesebb a növény, a mint ez a párhuzamos kísérletekből kitűnik.

Érdekes, hogy minden Leguminosa-fajnak megvan a maga baktériuma s a rokonfajok baktériumai előnyösen hatnak ugyan a rokon növényre, de igazi hatást csak a saját növényfajánál képes elérni.

Ezeknek a kísérleti eredményeknek a segítségével a gyakorlati gazda a legterméketlenebb homokos talajt is a legtermékenyebbé alakíthatja hüvelyes növényekre vonatkozólag. Eleinte a terméketlen (steril) talajt úgy próbálták javítani, hogy olyan földet — a melyben már tenyészett egy hüvelyes növény — hintettek szét rajta; csak hogy ilyen módon sok kártékony baktériumot és burjánmagot is vetettek el. Ezért a szükséges jó baktériumokat bakteriologiai laboratóriumokban tisztán tenyésztik. Ilyen laboratórium, mely nagyban állítja elő ezen fontos baktériumokat s »Nitrogén« név alatt hozza forgalomba: Lucius és Brüning festék-gyára (ezelőtt Meister) Höchstben a. M. — A szétküldés kis palaczkokban történik. Használatkor a palaczk gyöngén fölmelegítendő s langyos — ne legyen nagyon meleg — vízbe töltendő s az elvetésre kerülő magmennyiségre töltve, azt vele jól össze kell keverni. A magot most földdel keverve vetjük el a szokott módon.

Látható tehát, hogy a baktérium-trágyázás sokkal egyszerűbb, mint a többi műtrágyával való eljárás. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy minden hüvelyes növényfaj, (pl. a borsónak, paszulynak, lupinusnak stb.) mind saját baktériuma van és ezt kell használni. (Dr. Neuburger a Mutter Erde I. No. 16-ban.) Dr. B. S.

VIDÉKI ÉLET.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Sz.-Erzsébet, febr. 9.

Az Erdélyi Gazda 6-ik számában, a Egyes Közlemények rovatában a tisztelt szerkesztőség kifejezést adott azon nézetének, hogy a »Köztelek« februárhó 1-én megjelent számában, a székely-kereszturi tenyészbika-vásár és kiállítás érdekében, Ugron Zoltán úr által irt cikkének ellenében, mégis jó volna, ha a kérdéses vásár és kiállítás vezetősége, a gazdaközönség megnyugtató végett, felvilágosítással szolgálna.

Úgy gondolom, hogy a legbiztosabb felvilágosítással szolgálók, ha ide mellékelve megküldöm a tisztelt szerkesztőségnek a székely-kereszturi tenyészbika vásár és kiállításra vonatkozó hirdetményt, most melegebben, midőn a nyomdából kikerült, azon kérésem mellett: méltóztasson ezen hirdetményt a közügy érdekében lehetőleg minél gyakrabban becses lapjában közhírré tenni!

Hogy még az árnyéka se terhelhesse valamely mulasztással azon egyéneket, kik buzgólkodni szoktak az ilyen gyakorlatilag nagy fontosságú közügyek iránt, köztudomására juttatom az érdeklődőknek, hogy az udvarhelymegyei mezőgazdasági bizottság azonnal, midőn tudomására jutott azon körülmény, hogy az udvarhelymegyei gazdasági egyesület új

szervezés alatt állván, nincsen azon helyzetben, hogy a székely-kereszturi tenyészbikavásárt és kiállítást rendezhesse, még januárhó 10-én gyűlést hívott össze, meghívta arra a kerületi tenyészállat felügyelő Szász István urat is, ki minden ily alkalmakkor nagy buzgalmat szokott kifejtetni s állásából kifolyólag mindig megszokta tenni a lehető az állattenyésztés előmozdításának érdekében. Ezen gyűlésen határozattá emeltetett, hogy ez évben is a mezőgazdasági bizottság elvállalja a székely-kereszturi, már hirnevessé vált, tenyészbikavásárnak és kiállításnak a rendezését. Azonnal felterjesztést intézett a Földmívelési Miniszter ő Nagyméltóságához, jutalmazásokra segílyt kért, megválasztotta a rendező és bíráló bizottságokat, támogatást kért az Erdélyi Gazdasági Egylettől, megállapította a kibocsátandó hirdetmény programját; szóval a jó maga idejében a mezőgazdasági bizottság megtett minden intézkedést, hogy a kérdéses tenyészbikavásár és kiállítás minél jobban sikerülhessen. Folyó hó 7-én a mezőgazdasági bizottság újból összegyűlt, megjelent ezen a gyűlésen a megyének főispánja, alispánja és vállvetve az adott szerény körülmények között, újból megtett minden lehető a székely-kereszturi tenyészbikavásár és kiállítás sikerülhetése érdekében.

Az udvarhelymegyei mezőgazdasági bizottság nagyfontosságú műveletnek tartaná, ha kapcsolatosan a székely-kereszturi tenyészbikavásár és kiállítás alkalmával, hasonló formában, tehát és üszvászár és kiállítás is engedélyeztetnék. Ezen irányban meg is tette a megkívántató lépéseket, azonban ez évben még nem volt lehetséges ezen tervet valószínűsíteni.

Az Udvarhelymegyei mezőgazdasági bizottság minden irányban gátakat kíván felállítani a gümőkóros nyugoti faj marha beözönlése ellenében, és célja Udvarhelymegyében tisztán fenntartani és magasabb tökéletességre felemelni a magyar-erdélyi fajmarhát; meg lévén győződve a felől, hogy a jövőben a sok káros experimentációk után, mégis csak a tökéletesség felé fejlesztett tiszta magyar faj marha fog újból általánosságban felszínre kerülni, a több okok közül már azon rendkívüli veszedelmes körülménynél fogva is, *hogy úgy látszik, a mily arányban terjed valamely vidéken a nyugoti marhafaj, abban az arányban terjed az emberek között is a gümőkór!...**)

Alólírott fenntebbi állítást hazánk különböző vidékein hallottam gyakran hangoztatni értelmes, intelligens emberektől. Alólírott nagyobb tejgazdaságban hallottam kifejezni azon nézetet, a hol kizárólag nyugoti faj marhából állott a tehénállomány, hogy azon cselédek, kik a marhákat gondozzák, a tejet kezelik, 2—3 év múlva gümőkórban rendszerint elpusztulnak! Minden bizonynyal ideje volna már ezen felvetett, a közegészség ügyét nagyon is érdekli kérdést, részrehajlatlanul tisztába hozni.

Visszatérve a sz. kereszturi tenyészbikavásár és kiállítás ügyére, szerény nézetem szerint, minden bizonynyal czélszerűbb volna, ha annak rendezését a jövőben a megyei gazdasági egyesület eszközölné, mivel a közérdekeltség a megyében általánosabb kiterjedést nyerhetne; mivel voltaképen a Mezőgazdasági tanácsnak hatáskörébe talán más feladatok tartoznak. Továbbá ezen nagyfontosságú intézményt a gazdasági egyesület teremtette meg, nagy siker és elismerés jutalmazta buzgalmit; úgy veszem észre, a közhangulat is a mellett szól, hogy a jövőben újból vegye át a székely-kereszturi tenyészbikavásár és kiállítás rendezését a megyei gazdasági egyesület. A megyei mezőgazdasági bizottság minden bizonynyal örömet fogja támogatni a megyei gazdasági egyesületet minden oly törekvésében, mely hivatva van előmozdítani a közgazdasági érdekeket.

Az érdeklődő gazdaközönség meg lehet nyugodva az idej sz. kereszturi tenyészbika-

vásár és kiállítás érdekében, sem a gazdasági egyesület, sem a mezőgazdasági bizottság részéről mulasztás nem történt, ellenkezőleg annak sikerülhetése iránt a maga idején minden lépés meg lett téve.

Tisztelettel
Bárá Kemény Béla,
a mezőgazdasági bizottság elnöke

IRODALMI SZEMLE.

Az éhség örültjei.

Baross Károlynak ily című tanulmánya röpirat alakjában is megjelent. Mikor mint a Köztelek melléklete látott napvilágot, lapunk f. évi 2—3—4-ik számában mi is komolyan foglalkoztunk vele, most pedig a politikai lapok közölnek belőle szivhez szóló részleteket, melyek után valószínűnek tartjuk, hogy szerző a földmívelésügyi miniszteriumnak is följajánl röpiratból néhány ezer példányt a nép között való terjesztés végett; lévén abban a szent meggyőződésben, hogy felettébb hasznos és Istennek tetsző cselekedet leszen az, ha a nép lelkébe beplántáltatik az a szent hiedelem, hogy ő nyomoruságban sinylódik és az ő nyomoruságának semmiesetre sem önnön maga, hanem az állam, a magyar állam sorsát intéző körök az okai és az az átkozott rendszer, melybe hazánkban a közgazdasági élet szorítottatott.

Igen jó hatással lesz különösen a paraszt socializmus orvoslása szempontjából, ha a nép megtudja, hogy nyomoruságának okozói épen azok, a kiknek kötelességük lett volna már eddig is őket az állam vagyonából minden földi javakkal ellátni, most pedig kötelességük volna a szűkölködőket kiségitni, a betegeket esetleg családjaikkal együtt gyógytelepeken tartani és a gyógyulás után, mint szülő a gyermekét, teljes felszereléssel önállóvá tenni.

Hogy eme megható és humánus cél minél több nemes szívet hasson át, — olyanokét is, a kik erre áldozhatnak — valószínűnek látszik, hogy a mű jövőre díszkiadásban és megfelelően illusztrálva jelenik meg, mely czélből a fénykép-felvételek már folyamatban is lehetnek. Sikert és szerencsét kívánunk ehhez a hazafias vállalathoz!

(=)

Hazai lapokból.

A „Köztelek” f. hó 8-án megjelent számában M. K. a lábfejős sertésekről azt írja, hogy az ilyen előforduló sertésbajoknak háromféle oka lehet; 1. a sertések dús takarmányozástól idő előtt elnehezdedtek; 2. a takarmány, melyet kaptak, ásványi anyagokban, de főleg foszforsavas-mészben szegény volt s e miatt az állatok csontlágulást kaptak; 3. a ragadós, vagy talán másféle körömfájás lépett fel rajtuk. Árpán, kukoriczán, vagy ezek daráján hizlalt sertések túlsok táplálék felvétel mellett csontozatban kellőleg nem erősödnek, míg zsirban rohamosan javulnak s a nagy testsúlyt nem bírják el. A csontlágulás mint „lábzsugorodás” nyilvánulhat, melyen — nehezen ugyan, — de takarmány-csontliszt adagolással lehet segíteni. A harmadik eset pedig állatorvos-rendőri beavatkozást igényel. A súlyukat nem bíró példányokat leromlásuk nélkül nem lehet szűkebb kosztra fogni s így tanácsos azokat eladni vagy ledolni.

A „Köztelek” február hó 11-iki számában R. J. a homoki-borsóról szóló cikkében tekin-

tettel azon gazdaságokra, melyek homoktalajuknál fogva proteindús takarmánynövényeket nem termelhetnek (lóhere, luczerna) a homoki borsó termelésének módját írja le. — E takarmány feleség kora tavasszal, — márczius hóban vetendő el, késői fagy iránt nem érzékeny, sőt a zsenge növény a kisebb deret is kiheveri, ha az idő később fejlődésének kedvez. Meleg eső alatt rohamos fejlődésnek indul, ilyenkor hamar megdül, miért is, ha takarmánynak és nem mának termeltetik, tanácsos 20—25% zabbal keverten vetni. Egy m. hold bevetésére 60 kgr. borsó és 20 kgr. zab elegendő. A mag 5—6 cm. mélyen vetendő, mely után boronálás kell hogy következék. Németországban a kikelés gyorsítása végett le is hengerezik a vetést, de itt sem mulasztják el a boronát a sorvetés irányában végig járni. Zöld takarmánynak virágjában lekaszálvá, felér a zabos bükköny értékével, a szarvasmarha igen szereti, puffasztó hatása nincs és tetszés szerinti mennyiségben etethető. Szénává szárítva teljes virágzásában kell kaszálni a homoki-borsót, mely — tekintettel nehéz száradására — 2—3 forgatást igényel. Termés hozama m. holdanként 100—240 q. zöld állapotban. — Magnak termelve egy hold bevetésére 20—25 cm. sortávokra 40 kgr. borsó 10 kgr. zabbal keverten elegendő, olyan táblában, mely 2—3 évvel korábban kapott istálló-trágyát. Ha műtrágyával akarjuk emelni a termés hozamot, úgy egy holdon 200 kgr. Thomassalak és 300 kgr. kainit, vagy e helyett 100 kgr. 40%-os kálitrágya szükséges, melyek külön-külön a vetés előtt 2—3 héttel szórándók el. A fogasolás semmikép sem maradhat el és olyankor végzendő, — ha a borsó 3—4 levelet hajtott. A borsó szalmája alomnak való, polyváját hizó birkával jól lehet értékesíteni. Tiszta magtermés 4—12 q. között ingadozik s mázsája 8—10 frt. Használható a homoki borsó zöld trágyául is s ilyenkor nem lévén szükséges zabbal keverni, czélszerű 75—80 kg-t vetni.

A „Méhészeti Közlöny” február havi számában a márczius havi teendőkre nézve W. J. től a következő utasítást találjuk: Márczius hóban, ha a hőmérsék megengedi (+8°R.) a méhek — épen mint február hóban — tisztulási kiröpülést tartanak, a hol azonban ez, esetleg a család gyengesége miatt elmaradna, ott erős beléheléssel, gyenge kopogtatással segítünk a bajon. Ha valamelyik család elpusztult, a méhmenőket azonnal el kell zárni, a kast eltávolítani és megtisztogatni. A rendben levő család tagjai a méhmenőkében található, de ha a méhek minduntalan ki-ki futnak, a kas oldalán keresgélnek, az ilyen családnak rendszerint elpusztult az anyja; ilyenkor aztán leghelyesebb a családot egy gyengébbel egyesíteni. Higitott mézzel etetni, esetleg egy-egy fedett mézkeretet lekupolva visszaadni a családnak igen ajánlatos.

A „Borászati Lapok” febr. hó 5-iki számából kiemelendők tartjuk Vásony Lajos cikkét a borok nyulósodásának kérdéséről. J. Salleron „Études sur le vin mousseux” című művéből idézi cikkíró azon esetet, midőn e század elején, a harminczas években a palackokba fejtett bor megnyulósodott s ekkor a bort az üvegekből kieresztve s bodzabogyólevél megfestve, mint siller-bort adták el. Jacqueson vizsgálta meg először az ilyen festett borokat s azt tapasztalta, hogy azok többé nem nyulósodtak még. François gyógyszerész a dolgot bővebb tanulmányozása után rájött, hogy ennek oka a bodzabogyóban levő csersav, melynek hatása alatt ragadós, könnyen bomló fehérje anyagok váltak ki és a bor megjavult. Ha a borban nincs fehérje, a mikodermák nem találhatnak tápanyagot s a bor nem nyulósodik meg. Oly bor, mely kellő mennyiségű csersavat tartalmaz, soha sem nyulósodik meg, mert a fehérje anyagokat kicsapja, míg pld. a francia borok, melyek igen kevés, vagy épen semmi csersavat sem tartalmaznak, e betegségre könnyen hajlandók. Ha tehát borunkat megvizsgálva, abban nem találunk kellő meny-

*) Ajánljuk e nevezetes kijelentést az illetékes tényezők szives figyelmébe. Szervé.

nyiségű csersavat, úgy azt utána kell pótolnunk, még pedig csersavmentes borba hektoliterenként 7—8 gr.-ot használva.

A „*Baromfiak*“ február 8-iki számában a baromfi tenyésztőket élénken érdeklő kérdésről, a meszes lábak gyógyításáról ír Sch. B.-né s azt mondja, hogy a baj ellen ajánlott eddigi összes gyógyeljárások a hosszadalmasság, drágaság és sok fáradságot igénylő kezelés miatt alig felelnek meg a követelményeknek. A meszes lábat *Dermatoryctes* nevű atka okozza, melyet kiirthatunk, ha esténként, midőn a majorság könnyebben megfogható, a beteg lábakat péppé gyúrt faggyú és kőolaj keverékkel bekenjük, esetleg, hogy a fertőzést elkerüljük, az egészségeseket is. Ezt ismételtjük addig, míg a fertőző baj ki van irtva. Tanácsos kőolajjal kevert mésszel havonként az ólakat, ülőrúdakát és fészkeket megtisztítani.

T. M.

A „*Magyar Méh*“ február havi száma felsorolja a jelen havi teendőket kezdők számára; miután azonban a „*Méhészeti Közlöny*“-ből vett kivonatunk ezt kellőleg ismerteti, inkább a cikkek gyakorlati utasításait adjuk közre azok számára, a kik a mértéktelenül üzött reklám által megtévesztve, talán hajlandók volnának méhesük berendezésénél, valóságos luxus kiadásokkal csökkenteni jövedelmüket. Szükséges egy jól berendezett méhes kezeléséhez: egy keretfogó, keretbak, kaparóvas, tollseprő, sejtnyitó, zsebke, méhbeseprő-deszka vagy lemez és egy mézpergető s esetleg a méhesipés iránt érzékenyebbek számára arc- és kézvédő. Kétséget sem szenved, hogy ezek nagy része házilag is elkészíthető s a fentebb felsorolt tárgyak közül legfennebb a mézpergetőt, keretfogót, kaptártisztító-kaparó vasat és sejtnyitót kell vásárolnunk. Arc- és kézvédő átlátszó selyemből vagy tüllből, keretbak egy ócska, vékony falú deszkáiból is előállítható 30—40 kr-ért, míg a költséges, hozatott keretbak ára 3-5 frtra is felmegy. Méhbeseprő lemez bádoglemezből készíthető, melynek oldalait felhajtogatjuk. Az etető tányér előállítása is igen praktikusán történhetik, ha a szalmakasokban alulról etetünk, megjegyezvén, hogy a tányér úgy helyezendő el a kas alá, hogy a lépek a tányérig érjenek, a mézre pedig vagy szalmaszálak rakandók, vagy egy vászondarab, nehogy a méhek a mézbe fulljanak. Tanácsos az etető tányér megfelelő vastagságu melegített tégladarabokkal úgy felemelni, hogy az, a ki nem épített kasban épen elférjen. Az etetés este történjék.

A „*Kertészeti Lapok*“ febr. havi számából kiemelkedik *Sigrai* Ferencz cikke a korai tök termeléséről, melyben a következőket írja. Kora tavasszal egy méter távolra 60 cm. átmérővel bíró és ugyanolyan mély gödröket ásunk s a kihányt feltalajt trágyával keverten visszahordjuk s jól letapossuk, míg a feltalajból körülötte 35 cm. magas tölcser alakú kúpot csinálunk, s ennek aljába egy kis televény földet téve 3 guggon ülő tök magot vetünk, aztán gyékény vagy szürdarabbal letakarjuk. A mag kikélese után csak éjjelre kell a takarót a palántára helyezni, az öntözést pedig a korai reggeli órákban végezni s a földet szükség esetén meg is porhanyítani. A további kezelés a közönséges tök mivélésénél szokásos eljárás szerint történik.

T. M.

„*Revista Economica*“ címmel Dr. Diacovich Kornél ügyvéd szerkesztésében, igen jól és helyes irányban szerkesztett román nyelvű közgazdasági havi folyóirat indult meg jan. 1-én Nagy-Szebenben. A folyóirat 2. száma bő kivonatban és kommentár nélkül ismerteti lapunk 1. számának vezércikkét („Akié a föld: azé a haza.“ Ordódy L.). Érdekes még a folyóirat egy másik cikkelye is, mely egy pár hazai vidéki kisebb román pénzüintézet múlt évi mérlegét ismerteti. Ebből adjuk a következő adatokat:

Giroki földhitel és segély intézet: aktívák: összesen 3604-47 frt; passívák: tőke 2036-90 frt. Letétek 1130 frt, tiszta nyereség 437-57 frt.

„*Mercuria*“ Takarékpénztár részvénytársaság: Tőke 32000 frt. Tiszta nyereség 2727-18 frt.

„*Kordiana*“ hitelintézet: Tőke 15000 frt. Nyereség 2072-41 frt.

„*Rakotana*“ részvénytársaság. Tőke 20000 frt. Nyereség 2404 frt.

„*Berzovia*“: Alaptőke 25000 frt. Tiszta nyereség 2461 frt.

„*Sentinelă*“: Tőke 40000 frt. Nyereség 7195 frt.

„*Steana*“: Tőke 12000 frt. Nyereség 2627 frt.

I. F.

Külföldi lapokból.

Franciaország selyemtermelése 1896-ban. Összegyűjtöttek 9,318.765 kgr. gubót. Volt 145.310 selyembogár tenyésztő 27 megyében. Tenyésztésre az utóbbi évben 286.940 kg. gubót tartottak meg s 9,032.825 kg.-t dolgoztak fel fonállá, mely 784.000 kg. nyers selymet adott. Selyemtenyésztési jutalmak az 1892-ik törvények értelmében 1896-ban 4,645.995 frankot (1 fr. = 0.95 korona) tettek ki. Rouland számítása szerint 1896-ban az egész világ selyemtermelése, beleértve Chinát és Japánt is, 14,496.000 kg. (*Insectologie agricole*, 1898. No. 1.)

A *Phylloxera pathogén (betegséget okozó) bacteriuma*. Dubois L. fedezte fel, hogy bizonyos Hemipteronok (Poloskafélék) egy bacterium okozta betegségben pusztulnak el. A bacterium úgy látszik a szájon át jut be a szervezetbe. A szabad levegőn nem tenyészik (anaérob), csak a földben, ha minél kevesebb élel (oxigén) van jelen. Virulenciája sokban függ a talaj minőségétől. Kétféle alakját írta le Dubois úr, az egyik hosszú, gyorsabban mozgó, a másik, inkább gömbalaku, nem igen mozgékony és sokkal kisebbek, de nem spórák, mert némelykor a kulturák csaknem kizárólag ilyen coccus alakokból áll. Legjobban tenyészik 20—30 °C. hőmérséknel.

12 kísérletet tett phylloxerától meglepett szőlőgyökérrel.

1—2-ben itatós papírra tette a szőlőgyökereket s behintette a bacteriummal.

3—10-ben kísérleti edényben földbe helyezte a gyökereket s behintette bacteriummal.

11—12-ben kísérleti edényben földbe helyezte a gyökereket, de nem hintette be bacteriummal, a kísérlet igazolására.

Két nap mulva az 1—2 kísérletnél az összes phylloxera el volt pusztulva.

Öt nap mulva a bacteriummal inficiált edények egyikében sem volt eleven phylloxera. A bacterium rendszeren fel volt található az elhalt bogarak testében.

A 11. és 12. igazolt edényben még egy hét mulva is sok bogár élt. (*Insectologie agricole* 1898 No. 1.)

Gyapju mézsköböl. Az azbesztnék nem rég új és pedig erős versenytársa akadt a mézskögyapokban, melyet Hall amerikai fedezett fel s minden államban szabadalmaztatta. Az első küldemények ezen kögyapjúból már Angliába érkeztek s az illetékes ipari körökben nagy feltűnést keltett. Bozenben egy ottani első-rangu szövő-tanműhely igazgatója beható kísérleteket teszen az új gyapjával ruházati szövetekre való értékesítés céljából. Az ilyen szövet vízhatlan s a tűz sincs rá behatással, mivel oly rossz hővezető, a milyen nincs még egy második. A Hall-féle mézskögyapju, mely a teveszőr finomságával és melegtartásával bír, ép oly eléghetetlen, mint az arbeszt s a szilikát (kova) rostok elszigetelő (izoláló) képességével van felruházva, tehát egy oly általános (universalis) anyag, amilyen ritkán található. A Hall-féle gyapjúból készült színházi függöny lebecsúlva teljes mértékben elválasztja a színpadot a nézőtértől. Ép úgy kiválóan alkalmas hidegvíz-, melegvíz- és levegővezető csövek burkolására, valamint villamos vezetők izolálására.

Hall egészen véletlenül jutott felfedezésére. Olyan kövekkel kísérletezett, melyek a vas- és aczélgyártásnál értékesíthetők. Így került kezei közé egy mézskö-darab, mely a he-

lyett, hogy égetett mézszé alakult volna át, fehér láva alakját öltötte fel. Ezt az anyagot többféleképen kezelte (ez az ő titka), mignem a legfinomabb s rendkívül puha, hajlékony szálakká alakult át. Az említett mézsköböl Amerikában állítólag igen nagy mennyiségek találhatók. Az angol szakértők a legnagyobb elismeréssel nyilatkoznak erről az új kögyapjuról. (Dr. E. Davidis a Mutter Erde No. 9-ben.)

Dr. B. S.

EGYLETI ÉLET.

Meghívó. Az „Erdélyi Gazdasági Egylet“ igazgató választmánya tolyó hó 28-án, kedden délután 4 órakor az egylet helyiségében ülést tart, melyre a tagokat tisztelettel meghívja: *Az Elnökség.* Tárgysorozat lapunk következő számában közöltetik.

A IX. deési bikakiállítás és vásár a Szolnok-Dobokai Gazdasági Egyesület rendezése és vezetése mellett febr. 27. délelőtt 9 órától kezdődőleg tartatik meg. Említett gazdasági egyesületet, mely mindenféle téren már számtalanszor adta élénk és eredményekben gazdag tevékenységének tanujelét, ezen bikakiállítás és vásár rendezéseért is elismerés illeti meg, mert míg egyrészt az egyesek szorgalmát és törekvését akarja méltányolni azzal, hogy felhívja a gazdákat, hogy 1—3 éves bikájukat hozzák be a vásárra, másrészt a községeknek is módot és alkalmat akar nyújtani arra, hogy tenyészbika-szükségletüket ez alkalommal szerezzék be.

A legszebb borjuk és bikák díjazására összesen 1000 kor. tűzetik ki. Ime a gazdák fáradozása és gondossága elismerésre talál és méltó jutalomban részesül!

A kiállítás és vásár másik előnye az, hogy a községek részére, melyek tenyészbikát vásárolnak, az Egyesület először 2—4 félév alatt visszafizetendő kamatmentes kölcsönt ad és a vételár 20%-át a saját pénztárából fizeti ki. Ezen sok előnyt nyújtó bikakiállítás és vásárra felhívjuk úgy a községek, mint az egyes érdekeltek figyelmét.

A torda-aranyosvármegyei gazdasági egyesület hátralevő kitzűzött előadásai:

11. Márczius 5-én *Bágyonban*, d. u. 1/2—4 óráig. a) Pethő Miklós: A házi állatok takarmányozásáról; b) Pammer Jenő: A kipusztult szőlők felújításáról.

12. Márczius 12-én *Gyéresen*, d. u. 1/2—4 órakor. a) Biró Károly: A fiatal állatok gondozásáról; b) Scharl Vilmos: A jelzálog kölcsönökről.

13. Márczius 19-én *Egerbegyén*, délután 1/2—4 óráig. a) Szemerjai Gyula: A mezőgazdasági törvényekről; b) Pammer Jenő: A kipusztult szőlők felújításáról.

14. Márczius 25-én *Felvinczen*, délután 1/2—4 óráig. a) Scharl Vilmos: A jelzálog kölcsönökről; b) Szász József: A gyümölcsösök alakításáról stb.

15. Márczius 26-án *Harasztoson*, délután 1/2—4 óráig. a) Biró Károly: A fiatal állatok gondozásáról; b) Szász József: A gyümölcsösök alakításáról stb.

16. Márczius 26-án *Ludason*, délután 1/2—4 óráig. a) Szemerjai Gyula: A mezőgazdasági törvényekről; b) Ercsényi Béla: A kopár területek befásításáról.

A Nagy-Küküllőmegyei gazdasági bizottság folytatólag febr. 18-ától 28-ig magyar, német és oláh nyelven ingyenes népszerű téli gazdasági előadásokat tart a következő községekben: Héjjasfalván, Kis-Kapuson, Alsó-Rákoson, Hévizen, Halmágyban, Kóboron, Mihályfalván, Bürkösen, Voldorfon, Datkon, Hégen, Mesén, Százközden, Nagy-Szöllősen, Kóhalomban, Egerbegyén és Szász-Vessződon.

A Szatmármegyei gazdasági egyesület febr. 19-től márcz. 12-ig Szatmáron, Sályiban, Dengelegen, Nagy-Károlyban, Angyaloson, Csomaközön, Szatmár Hegyén, Pátyodon, Sárközön

és Nagy-Majtényban népszerű téli gazdasági előadásokat tart.

A Csanádvármegyei Gazdasági Egyesület febr. 16-tól márczius 3-áig tartja meg folytatódó gazdasági szakelőadásait. Az előadások helyei: Kövegy, Kunagota, Dombegyháza, M. Kovácsháza, Bánhegyes, Battonya, Mezőhegyes, Kevermes, Apácza, Földeák, Tornya, T. Bánhegyes.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Feilitzsch Arthur bárót,** erdélyi gazdasági egyesületünk igazgató-választmányi tagját, Kolozsvár II. kerülete e hó 17-én orsz. képviselőjéül választotta. A magunk részéről mindig nyereségnek tartjuk, ha gazdasági életünk egy-egy tevékeny és arra teremtett egyénisége a törvényhozó testületbe jut. Feilitzsch báró megválasztásának hírére — velünk együtt — bizonyára minden erdélyi gazda örömmel fogadja.

— **Bika kiállítás és vásár.** Udvarhelymegye mezőgazdasági bizottsága, Br. Kemény Béla elnöke alatt, Székely-Keresztur nagyközségben (vasúti állomás) folyó év február hó 28-án díjazással összekötött tenyészbika-kiállítást és folyó év márczius hó 1-én hatóságilag engedélyezett országos jellegű tenyész-bikavásárt rendez.

A díjak következőleg állapították meg:

I. Az udvarhelymegyei mezőgazdasági bizottság díjai: 50 holdon felüli birtokok részére: I. díj 200 korona; II. díj 150 korona; III. díj 50 korona. 50 holdon alóli birtokok részére: I. díj 70 korona; II. díj 50 korona; III. díj 40 korona; IV. díj 30 korona; V. díj 10 korona.

II. Az „Erdélyi Gazdasági Egyesület” díjai: 50 holdon alóli birtokok részére: I. díj 50 korona; II. díj 2 à 25 korona; III. díj 2 à 20 korona; IV. díj 6 à 10 korona.

III. Községi bikák díjazása: I. díj 60 korona; II. díj 50 korona; III. díj 40 korona; IV. díj 30 korona; V. díj 20 korona. A pénzdíjat nyert bikákon kívül érdemes bikák tulajdonosai elismerő oklevéllel tüntetnek ki.

Magyarország területén ez egyetlen országos jellegű tenyész-bikavásár van engedélyezve s így ezen tiszta erdélyi magyar jellegű országos bikavásár nagy fontossággal bír, annyival is inkább, mert bebizonyított tény, hogy az erdélyi faj szarvasmarha munkaereje, kitartása, a nyugoti faj marháénál jóval nagyobb s minden járványos betegségekkel szemben nagyobb ellenállási erővel bír, mit az a körülmény is igazol, hogy amíg Magyarországon a ragadós tüdővész sok helyen érzékeny károkat okozott, az erdélyi részeken nem jelentkezett.

Úgy a kiállítás, mint a vásár berendezésével Gálffy Kálmán főszolgabíró elnöke alatt: Györfy Lajos, Jakabházi Gábor, Jaeger József, Paragh Béla, Lőrinczi Lajos és Balácsi Sándor személyökben egy 6 tagú rendező bizottság küldetett ki; ez okból úgy a tenyésztők, mint a kiállítók, vevők és eladók, a tenyészbikák bejelentése, szállítása, elhelyezése, élelmezése érdekében, közvetlen a rendező bizottság elnökéhez (Sz.-Keresztur), a szállítási kedvezményes igazolványokért pedig állattenyésztési felügyelő Szász István urhoz (Segesvár) forduljanak.

— **Kimutatás a kolozsvári m. kir. állami vetőmagvizsgáló állomás 1898. évi működéséről.** I. Az állomást igénybe vették: a) kereskedők 898, b) gazdák 905 esetben és pedig a) egyes gazdák 118, b) Erdélyi gazd. egyll. Heremag-tiszt. rakt. 785, c) közintézetek 47 esetben. Összesen: 1850 esetben. II. A vizsgálatok száma volt, beleértve az ólomzárólás alkalmával teljesített arankavizsgálatokat is: összesen: 1850. III. Ezen vizsgálatok közül volt: arankavizsgálat 1780, csiráztatás a csiraszám %-os meghatározásával 48, csiráztatás és csirázási erély

2, tisztaságra való vizsgálat 18, fajmeghatározás 2. Összesen: 1850. IV. A megvizsgált minták közt volt: heremagféle 1783, egyéb hüvelyes 4, gabonaféle 40, répa 2, fűféle 17, egyéb 4. Összesen: 1850. V. A heremagféle közt volt: arankás lóhere 1151, arankás luczerna 5, arankamentes lóhere 619, arankamentes luczerna 5. Összesen: 1780. VI. Plomboztatott: lóhere 517, luczerna 2. Összesen: 519. Visszatartott: lóhere 657, luczerna 2. Összesen: 659. Kolozsvár, 1899. január hó 6-án. Kolozsvári m. kir. állami vetőmagvizsgáló állomás: *Páter Béla*, tanár.

— **A szegedi baromfi kiállítás.** A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége által f. év szeptember havában Szegeden rendezendő I. Országos Mezőgazdasági Kiállítás keretében, egy gazdasági és sportbaromfi kiállítás is fog tartatni. A baromfi-kiállítás ügyében mindenemü felvilágosítással szívesen szolgál Hreblay Emil m. kir. állattenyésztési felügyelő, baromfi-kiállítási csoportbiztos; Budapest, földmívelésügyi miniszterium.

— **Mikor rendeljünk szénkéneget?** A szőlőbirtokosok által követett eddigi azon eljárás, hogy a szőlők gyéritésére szükséges szénkéneget az illető raktárnál rendesen csak abban az időpontban rendelik, mikor azt fel is akarják használni, azon helyzetet teremtette meg, hogy oly nagy szénkéneget mennyiségről, mely a szükségletet kielégítené, gondoskodni nem lehet. Ez egyrészt tetemesen drágítja a beszerzést, másrészt a raktáraknak kellő időben szénkéneggel való ellátását, vagy nagyon késlelteti, vagy az illető szénkénegezési időszakra lehetetlenné teszi. Hogy ennek jövőre eleje vétessek s a szénkéneget beszerzése az illető szénkénegezési időszakra biztosítható legyen: csak azon szőlőbirtokos számíthat szénkéneget megrendelésének teljesítésére, a ki őszi szükségletét legkésőbbben az őszi gyéritési időszakot megelőzőleg f. é. május hó 1-ig annál a raktárnál, melynél a szénkéneget átvenni óhajtja, előjegyeztesse. *K. L.*

— **Vásári fogás.** A kolozsvári rendőrséghez újabb időben mind sűrűbben érkeztek a panaszok a miatt, hogy a vásárra jövő egyes emberek eladásra szánt teheneik tőgyét mesterségesen felduzzasztották az által, hogy több napig nem tejték ki a tejét. Ily módon aztán magasabb áron sikerült tulajdoniok jól tejelőnek látszó teheneiken. Ez az eljárás azonban egyfelől, mert a vásárlók megtévesztésére szolgál, másfelől pedig nagy károkat okoz az állatnak, sőt tejelőképességére is káros hatással van — rendőrileg tiltva van. A rendőrség a beadott panaszok alapján vizsgálatot indítva csakugyan több ilyen esetet konstatált s a tetten ért gazdákat szigorúan megbüntette.

— **Hol vannak a legapróbb ökrök?** Ázsia déli része mellett áll Ceylon-szigete s itt vannak a világon a legapróbb ökrök, mert ezek nem nagyobbak 70 centiméternél (tehát egy méternél is jóval alacsonyabbak), de azért kitűnően lehet őket használni minden gazdasági munkára, mert erősek s tanulékonyak. A szép magyar ökröknek a szarva is hosszabb, mint a ceyloni ökrök a csülkétől a marjáig. (Milyen lehet ott a kisbéres?)

— **Gazdatisztek ajánlása.** Szerkesztőségünkben több igen jelesen kvalifikált és sok évi gyakorlattal bíró gazdatiszt van előjegyezve mint állást kereső. A legjobb lelkiismerettel ajánljuk őket gazdatisztet kereső nagybirtokosaink figyelmébe. Bővebbet kívánatra a *Szerkesztőség*.

— **Földmérő taliga.** (Hogyan mérheti fel a gazda a birtokának területét gyorsan és olcsón?)

Általánosságban elmondhatjuk, hogy a gazdák legnagyobb része nem tudja pontosan birtokának területét.

Hogyan lehet a birtokot felosztani, vetés fordít felállítani, a fogaterő szükségletét kiszámítani, a cseléd létszámát megállapítani, a terméshozamot kiszámítani, a legelőket felosztani és ezzel az állatállományok létszámát megállapítani, stb. stb. mindenféle szükséges számítását eszközölni mindaddig, míg nem

*) Erre vonatkozó hirdetésünket ajánljuk olvasóink figyelmébe.

tudjuk, hogy a birtok hány hold szántó, rét, legelő, stbből áll?

A napokban láttam egy új készüléket, mely praktikuságánál és olcsóságánál fogva hivatalosan arra, hogy ezen kérdést megoldja és rövid idő alatt lehetővé tegye, hogy legtöbb gazda birtokának területét pontosan tudhassa E készülék egy szabadalmazott földmérő taliga.

A gépezet három főrészből áll: 1. a kerék, mely mér, 2. az óra mű, 3. két taliga szarvból.

A kerék teljesen vasból készült és egyszeri körülforgásával egy ölet ir le és a 6 küllő, melyek mindegyike egy kis bevágást csinál a földön, mutatja a lábakat.

Az óramű áll egy óralapból, mely 100 ölre van beosztva, az óralapon egy mutató és hátról egy harang. Ezen óramű a mérőkerék tengelyével van összekötve és annak minden fordulattal tehát egy öl út után egygyel többet mutat egész százig, akkor lecsenget, vagyis minden száz ölnél csenget és mér tovább minden fennakadás nélkül. Így csak a csengetés számát kell megszámolni, az annyi 100 öl, végül ha a terület végpontján megállunk, az óralap mutatja, hogy a lecsengetett 100 öleken felül hány öl van még és a küllők csapása mutatja, hogy hány láb.

Például háromszor csengetés az 3000 öl, az óralap mutat 43-at, 43 öl, a fehér a negyediken áll, 4 láb. Összesen: 313 öl, 4 láb.

Ha a mérést a tábla másik oldalán folytatni akarjuk, ismét a 0 lesz a kiindulási pont, elég ha az óralapon levő mutató csavarját egy mozdulattal megmozdítjuk, mire egy rugó az óralapot előre nyomja, mely most már a mutató alá a 0-ra állítható; a csavart megszorítjuk s a készülék készen áll a mérésre. Ez olyan egyszerű és könnyű dolog és oly gyorsan eszközölhető, hogy bárki által alig ¼ perc alatt végrehajtható.

A taliga két szarva hasonlít az ekeszarvához, ennek végén van a mérőkerék tengelye és a tengelyen az óramű. Az egész készülék a szarvak kivételével vasból és rézből készült és oly könnyű, hogy alig 8 kiló, így bármely gyermek által körültoható. S miután ezen földmérő taliga oly gyorsan toható, a mily gyorsan az ember járni tud, vele a mérés oly gyors, könnyű és miután személyzet hozzá egyáltalában nem szükséges, ezért oly olcsó a munkája, hogy birtokát bárki igen rövid idő alatt saját maga felmérheti, minden egyéb költség kizárásával. Ezen mérőtalyigával naponként több száz holdat is felmérhet egy ember. Ezen új készüléket a napokban láttam Győrben a Stádel Károly örökösai cég gépgyár és vasöntödéjében ott készült ezen szabadalmazott tárgy és most kezdi árusítani, mert a találmány még egészen új. A nevezett cég egy darabot rendelkezésemre bocsátott, hogy kísérletet tegyek vele. Mondhatom meglepett egyszerűség és igazán praktikusága által s több gazdatársam jelenlétében eszközöltem próbaméréseket oly meglepő eredménnyel, oly gyorsan, pontosan és könnyűséggel, hogy ószatlan általános vélemény az volt, hogy ezen problémát praktikusabban megoldani lehetetlen volna. A szerkezet egyszerűségéhez hozzájárul a szolid munka is, s miután az egész készülék ára csak 18 frt, ez oly csekély összeg, ha tekintetbe vesszük, hogy egy mérőlánc is 8-10 frt, ez okból minden gazdatársamnak a legmelegebben tudom ajánlani a mérőtalyiga beszerzését. Igen sok esetben hasznát vehetjük a gazdaságban, nemcsak a birtok általános fölmérésénél, hanem parcellázásoknál, konvenció földek kimérésénél, feles, harmados földek kiosztásánál és még a mi fő a napi fogatmunka ellenőrzésénél is.

Ha nyári időben egy fogat 1 holdat (1200 □ öl) kiszánthat naponként és csak ¼ holdat szánt ki a cseléd indolentiája hanyagsága miatt, ez már egy napi 80 kr. egy fogat után és 10 fogat után már 8 frt. napi veszteséget jelent.

Szóval ezen „Földmérő taliga” olyan találmány, mely hivatalosan igen nagy bajokon segíteni és melyet gazdatársaimmal megismertetni kötelességemnek ismerek. *Tárnoki N.*

KÖZGAZDASÁG, ÜZLET, FORGALOM.

— **Az európai piacon** — írja a bostoni Christian Register — nagy nyugtalanságot idézett elő egy statisztikai adat, melyet az angol Rotschild-cég bocsátott ki, melyből az új és az ó világ piaci megváltozott viszonya meglepően derült ki. Ugyanis a világtörténelem folyamán most először arra ébredtek föl az európai pénzpiacok, hogy Európa Amerikának egy óriási összeggel, u. m. 150.000.000 dollárral adóssa. Ez azt mutatja, hogy Amerika aránylag rövid idő alatt a vén Európa pénz- és ipar előnyeit legyőzte és vezérszerpét vett a kezébe. Ezt jó részt annak a jelenségnek kell tulajdonítani, hogy az amerikai export a múlt évben sokkal gyorsabban emelkedett, mint a megelőző években, míg ellenben az import csaknem ugyanabban az arányban esett. Az amerikai statisztikai hivatal egyik legközelebbi kimutatása szerint a liszt és más élelmi szer

kivitele 1898-ra 789.667.394 dollár volt az 1887 évi 693.610.787 dollárral szemben. Ezt az újabb térfoglalásnak tulajdonítják.

Új borvizsgáló állomások. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület borászati szakosztálya terjedelmes felterjesztést intézett a földművelésügyi miniszterhez, a melyben felkéri, hogy a külföldről importált hamis borok behozatalának meggátolása végett Fiumében és Triesztben új állami borvizsgáló állomásokat létesítsen. Ezek a borvizsgáló állomások az összes olaszországi importáló borokat, mielőtt azok beszállítva lennének az országba, beható vegyszeti vizsgálat alá vennék s csak azon borokat eresztenék át az ország határán, a melyeknek tisztasága vegyileg kifogás alá nem esne. Ellenben mindazon borokat, a melyek hamisítottak, vagy a legkisebb mértékben is gyanús eredetűek, nyomban megsemmisíthetné. Ez intézkedések által reményli az Országos Gazdasági Egyesület, hogy megtudja akadályozni annak az 5-6 millió hektoliter, nagyobbára hamisított olasz bornak a behozatalát, a mely a magyar borpiacot s annak termékeit leszorítja. A terjedelmes felterjesztést a miniszter tanulmányozni fogja s hihető, hogy teljesíteni fogja a kívánságot.

Az „E. G.” közvetítő osztályánál jelenleg előjegyezve van:

Kínálat:

2. Egy drb. frieslandi szép szopós borju, üsző. Ára 30 frt. (N. D.)

3. **Tavaszbúza** 200 q. mezőségi, jól bokrosodó fajta, Amerikából ezelőtt 8 évvel importált vetőmagból honosult. Kat. holdankint 10 q. termést ad. Eladó 5 q.-nál nagyobb mennyiségekben à 11 frt (m.-záhi állomásról). (cs.)

Kereslet:

1. Paszuly, (gyalog), bőtermő; kívánatlik: 100 kg. (L.)

2. Takarmány árpa vetőmag, legjobb minőségű. Kiv.: 13 q. (P. D.)

3. Lencse, 300 kg. mintázott árajánlat mellett. (G.—i—d.)

Közelebbi tudnivalók: a kiadóhivatalban, hol a minták is megnézhetők.

Megbízó levelekhez 5 drb., tudakozódásokhoz 2 drb. 5 kros levélbélyeg csatolását kérjük.

A pénzpiac helyzete. A pénzviszonyok a múlt héten különös változásnak nem voltak kitéve, csakis Londonban mutatkozott nagyobb pénzűség, hol a mindennapos pénz 3/4—1% bőven kínálták. Párisban a viszonyok szintén kedvezőbbek. Berlinben a gyakori aláírások jelentékeny összeget vettek igénybe, de azért nagyon valószínű, hogy a német birodalmi bank már legközelebb leszállítja a kamatból. Az osztrák-magyar bankot a médo alkalmával valamivel erősebben veszik igénybe és ha e hét folyamán sem szállítja le a kamatlábat úgy valószínű, hogy a magán-kamatláb is emelkedni fog. Bécsben az elsőrendű váltók kamatlába 4 1/4%, Budapesten a malomváltókért 4 3/4—5% követelnek.

febr. 14.

Időjárás. A légyomás eloszlásában nincs lényeges változás. A minimum ma is északnyugaton Skócia fölött, a maximum pedig Olaszország fölött tartózkodik. Az idő Európa északi vidékein többnyire esős, Oroszországban havas, egyebütt tulnyomóan száraz. A hőmérsék eloszlása nem változott lényegesen. Magyarországon enyhe, tavaszias idő uralkodik, az erdélyi részekben is derült meleg idők járnak.

Jóslat. Tulnyomóan derült, száraz és enyhe idő várható.

Hőmérőskötet: Budapest 3-1, Ó-Gyalla 1-1, Szeged —, Kolozsvár 0-7, Zágráb 7-2, Bécs 0-7, Berlin 7—Páris 7-9, Róma 4-8, Szent-Pétervár 1-4, Konstantinápoly 9-0.

Budapesti gabonatözsde.

Febr. 14.

Készárúüzlet.

A buzaüzlet ma sem vesztett semmit, vontatott, csendes jellegű. A malomok még azon csekély kínálattal szemben is, mely vagonáruban mutatkozott, tartózkodók voltak és az így elkelt mintegy 4000 méterháza eladásánál a tulajdonosoknak ismét 5 krajczárnyi engedményt kellett kifizetniük.

Rozsban csak egyes kisebb tételek adtak el. Tengeri inkább olcsóbb. Budapest paritáson 4 frt 50—55 krért, 4 frt 20 krért Ó-Kéren, 4 frt 25 krért Mezőberényben kelt.

Febr. 14-iki jegyzések:

buza bántási	78 kilos frt	10 10—10 15
„ tiszavidéki	„ „ „	10 20—10 30
„ bántási	„ „ „	10 30—10 35
rozs prima 70—72 kilos frt		8 10—8 15
„ másodrendű	„ „ „	8 00—8 05
árpa takarmány	„ „ „	6 10—6 40
„ égetni való	„ „ „	6 70—7 50
„ sörfőzésre való	„ „ „	7 70—8 50
zab	„ „ „	5 70—6 05
tengeri ó-bántási	„ „ „	5 55—5 60
„ másnemű	„ „ „	5 50—5 55
köles	„ „ „	4 25—4 50

Ez idő szerint a búza hanyatló, rozs lanyha, árpa, zab ártartó, tengeri szilárd.

Határidő-üzlet.

Febr. 8-ki zárlatkor:

Buza márcziusra	9 66—9 67
„ áprilire	9 44—9 45
„ októberre	8 55—8 56
Rozs márcziusra	8 86—8 87
Tengeri 1899. májusra	4 73—4 74
Repcze augusztusra	12 15—12 25

Budapesti értéktözsde.

1899. febr. 14-én.

4 órai zárlatkor maradt:

Osztrák hitelrészvény	368.10
Magyar hitelrészvény	398.25
Leszámitoló bank	263.50

Bécsi gabonatözsde.

A gabona- és terménytözsden az árjegyzések ma a következők voltak:

Buza tavaszra	9 58 frttól	9 59 frtig
Buza máj.-jun.-ra	9 27 „	9 28 „
Rozs tavaszra	8 09 „	8 10 „
Zab	6 18 „	6 12 „
Tengeri nov.-re	— „	— „
Tengeri máj.-jun.-ra	5 03 „	5 04 „
Olaj ápril.—májusra	33 „	34 „
Repcze jan.—febr.	12 25 „	12 35 „
„ aug.-szeptre	— „	— „

Külföldi árutözsde.

Hamburg, febr. 14.

Holsteini búza 9 51—9 63 frt.

Páris, febr. 14.

Buza februárra 10 43 frt

„ márcziusra 10 38 frt.

New-York, febr. 14.

Buza februárra 7 50 frt

„ márcziusra 7 03 frt.

Szeszűzlet. Budapesten a nyersszesz 17 50 forint pénz, 17 75 forint áru. — Bécsben a kontingentált készáru 18 10 forint pénz, 18 30 forint áru.

Állatvásár.

Kőbányai sertésplac. Magyar elsőrendű: Öreg nehéz (páronkint 400 kgron felüli 47—47 1/2 kr. — Közép (páronkint 300—400 klg. sulyban) 47—47 1/2 krajczár. — Fialat nehéz (páronkint 320 kilogrammon felüli sulyban) 51—52 krig. Fialat közép (páronkint 251—320 klg.) 49—50 krig. Fialat könnyű (páronkint 250 klg. terjedő sulyban) 48 1/2—49 kr. Szerbiai: Nehéz (páronkint 260 kg. felüli sulyban) 48—49 krig, közép (páronkint 240—260 kg. sulyban) 48—48 1/2 krig. Könnyű (páronkint 240 klg. terjedő sulyban) 47—47 1/2 krig.

Budapesti sertés-konsumvásár. A ferencvárosi petroleum-rakodónál levő székes-fővárosi sertés-konsumvásár árjegyzése február 16-án. Napi árak: 120—180 kgr. sulyban 46—48 1/2 krig. 220—280 klg. sulyban 46—49 krig. 320—380 kg. sulyban 46—49 krig. Öreg nehéz 45—48 krig Malacok 40—42 krig. A vásár hangulata élénk volt.

Borjuvásár. 1899. évi február hó 14-én Felhajtott 391 darab szopós élő borju, 23 darab rugott élő, 33 belföldi élő borju, 12 drb galicziai öltött borju. Bárány élő 31 drb. A vásár hangulata élénk.

Bécsi sertésvásár. (Saját tudósítónk telefon-jelentése) A st.-marxi központi vásárcsarnokban ma megtartott sertésvásáron bejelentettek 8311 darabot, ebből a vásár elején felhajtottak: — drb fiatal sertést, 2736 darab magyar hizott sertést, 4961 drb nehéz sertést, összesen: 7697 drbot. Kisebb hozam élénk, 1—2 krig klgr.-kint emelkedik.

Jegyzések: kilogrammonként élő sulyban (a fogyasztási adót nem számítva) elsőrendű sertés 46—57 kron, kivételesen 47 1/2 kron, középminőségű sertés 43—45 kron, könnyű sertés 40—42 kron, fiatal sertés 38—46 kron.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Többeknek „Az élség örüljei” című cikksorozatot, mely, mint örömmel tapasztaljuk: szélesebb körben keltett érdeklődést, nem lapunk teletöltő szerkesztője írta. — Z. R. Csak a legritkább esetben ajánljuk, hogy közgazdasági cikkeit bevezetését Attilánál, vagy Árpádnál kezdje. — J. J. M. Csávás. Beküldött kérdésének megválaszolásához a következő adatokra volna szükségünk: 1. Milyen

szőlőjének talaja: agyagos, meszes vagy homokos-agyag stb.? 2. Mennyi istálló-trágyát tud könnyű szerrel holdanként reá vinni? 3. Milyen általában a szőlő? Régi ültetés-e új-e? Miféle fajták vannak benne? Hogy terem? Szóval: a körülmények bővebb ismerete nélkül nem is volna jó, ha egyetmást ajánlgatnánk. Üdvözlét! — N. M. Azért kérjük rendelés esetén a lapunkra való hivatkozást, — a mi különben három szóból kitelik — mert akkor az illető czég látván a nálunk való hirdetésnek eredményes voltát, továbbra is megtisztel bizalmával, amely bizalom — bizony — lapunk fenntartásának jókora tényezője. — S. — S. Azt a czéget nem ajánljuk; hirdetések közt talál teljesen megbízható másikat. Beszerzési forrásokat különben önként is mindig szívesen ajánlunk. Megtehetően ismerjük őket.

Elsőrangú hazai gyártmány.

Pontos cím:

Első Magyar Gazdasági Gépgyár

RÉSZVÉNY-TÁRSULAT

BUDAPEST.

Magyarország legnagyobb és egyedüli gazdasági gépgyára, mely a gazdálkodáshoz szükséges összes gazdasági gépeket gyártja.

Rendelések megtétele előtt kérjük minden szakbavágó kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni. (33. II. 4. 26.)

Részletes árjegyzékekkel és szaksterű felvilágosítással díjmentesen szolgálunk.

Szecsavágók Morzsolók

NYILT-TÉR.

Nyilatkozat.

Több rendbeli olyan eset jutott tudomásomra, hogy velem semmi néven nevezendő összeköttetésben nem álló kereskedők gazdasági- és egyéb magféléket, különösen répmagvakat mint Mauthner-féle magvakat hoznak forgalomba.

E miatt kötelességemnek tartom, egyrészt a gazdaközönség tájékozásául, másrészt a magszükségletüket nálam bevásárló kereskedők érdekeinek megvédéséül kijelenteni, hogy a vidéki ismételőknél csak azon gazdasági éz kerti magvak tekintethetők valóban czégemtől származóknak, melyek vagy

az én olomzárammal,

vagy egy álló

medvét jelképező

törvényszékieleg bejegyzett védjeggyel, vagy mindkettővel ellátott zacskókban vagy zsákokban vannak.

Mauthner Ödön

(67. II. 1—2.)

csász. és kir. udvari szállító

magnagykereskedés

Budapest, VI, Andrassy-út 23. sz.

AZ ERDELYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA.

LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG: Az irodalmi szakosztály elnöke: Br. BÀNFFY ERNŐ, alelnök: SZABÓ SÁMUEL, tagok: Br. FEILITZSCH ARTHUR, Dr. GIDÓFALVY ISTVÁN, GYÁRFÁS BENEDEK, KUSZKÓ ISTVÁN, LÉSZAI FERENCZ, Báró MANNBERG SÁNDOR, TUBA LAJOS, TURCSÁNYI GYULA.

Felelős szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

Társzerkesztő:

JAKAB LÁSZLÓ.

A kiadóhivatal vezetője:

MARSELEK FERENCZ.

HIRDETÉSEK.

ERDÉLYI BANK

ÉS
TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Kolozsvárt,

(Részvénytőke 2 millió korona.)

Főter 35. sz. (Szathmáry-féle ház)

A bank elfogad betéteket chec-számlán, takarékpénztári könyvekre és pénztárjegyekre.

Leszámitol váltókat, utalványokat, járadékokat checkeket, kisorsolt értékeket, stb.

Értékpapirokat elad és vásárol, előlegeket ad értékpapírokra, folyó számlán és előre meghatározott időre, sorsjegyek revízióját elvállalja.

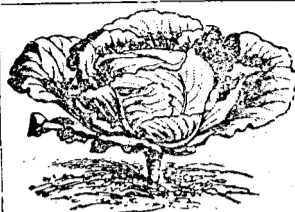
Szelvényeket bevált díjmentesen. Külföldi pénznemeket elad és vásárol.

Utalványokat, checkeket, hitelleveleket kibocsát.

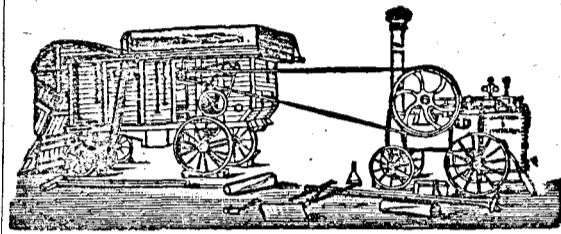
Hitel-egyletek és szövetkezetek alapításával és általában mindennemű a bank és takarékpénztári üzlet körébe vágó ügyletekkel foglalkozik.

Az „Erdélyi Bank és Takarékpénztár
Részvénytársaság Igazgatósága.

(77. 1-3.)

Legjobb
gazdasági-, vetemény-
és virágmagvak
kaphatók

TAUFFER FERENCZ utódánál

KOLOZSVÁRT, BELKÖZÉP-UTCZA 5.
(40. 8-53.) Telefon: 201. sz.Nagy raktár Gazdasági gépekből,
Mc. Cormick-féle kaszáló és aratógépek,
továbbá kerékpárok, villamos csengők és összes
részei, gabona-zsákok stb. stb.

Gazdák figyelmébe!

Minden gazdaságban nélkülözhetetlen a szabadalmazott találmányu

földmérő talyiga

mely önműködő egyszerű szerkezettel, tévedés vagy zavar kizárásával, kézi használat mellett, pontosan felméri a kívánt földterületeket. A vasból és ércből szilárdan gyártott készülék segítségével egy ember, vagy akár gyermek felmérheti maga a kívánt területeket. — Az új találmány gyártását most kezdték meg a szabadalom tulajdonosai és

Stádel Károly örökösei

gépgyára és vasöntődéje

kivánatra szívesen szolgál közelebbi felvilágosításokkal.

Ára egy földmérő talyigának

18 forint.

68. 2-3.)

VETŐ-MAGVAK.

kizárólag saját termései

tavasz buza,

rigai lenmag,

duppauzi zab,

alesuthi piros tengeri

fehér pászuly

prairie királyné tengeri

(64. 2-6.) legkorábbi székely tengeri

ötven kilós zsákokban, nagy mennyiségben is kapható

Gróf Teleki Arvédur

drassói uradalmában, u. p. Koncza.

Ugyanott magyarfajú tenyészbikák és igasókrók eladók.

Eladó birtok.

Egy 1365 kataszt. holdas tagosított
birtok Kolozsmegyében (75. 1-3.)

ELADÓ.

Felvilágosítást ad: NECHAY
LIPÓT Sz.-Péntek, u. p. Teke.

EKAINIT

műtrágya nagyban és kicsinyben.

Megrendelhető az Országos Magyar Gazdasági Egyesület titkári hivatalánál
(Budapest Köztelek).

Á r a k:

nagyban waggon-rakományként ab Leopoldshall-Stassfurt, ömlesztett állapotban 106
ft, zsáokban szállítva 130 ft. A vasúti szállítási költség a különböző távolságu rendelte-
tési állomások szerint 130-150 ft között változikKicsinyben mm-ként zsákkal együtt budapesti raktárunkból egyesületi tagok részére 2
ft 80 kr, nem tagoknak 3 ft.A megrendeléssel egyidejűleg a kaimit árát egyesületünk pénztárához bekelteni kérjük, a
szállítási költségek a küldemény átvételénél fizetendők. (76. 1-12.)

Mindennemű hazai és külföldi legmagasabb esiraképességű

Erdészeti magot

Kocsányos és kocsánytalan tölgymakkot

ajánl jutányos árak- és vasúti fuvardíj kedvezmény mellett

a „Magyar Fenyőmagpergető Intézet“ és erdészeti mag-
kereskedés Faragó Béla, Zala Egerszegen.

Kitüntetve díszoklevél, arany és ezüst éremmel.

Legutóbb a marosvásárhelyi gazdasági kiállításon díszelő
aranyoklevéllel!Árjegyzék és számos erdészeti-hatóság elismerő
nyilatkozatainak gyűjteménye kivánatra bérmentve
küldetik.

(53. 6-6.)

A marosvásárhelyi cukorgyár részvénytársaság igazgatósága azon gazdatisztek részére, kik az általok kezelt birtokokban 20 vagy több kat. holdon termelnek a marosvásárhelyi cukorgyár számára **cukorrépat**, a termelő birtokosság érdekében s gazdatisztjeik ösztönzésére **a folyó 1899-ik évre a következő 3 pályadíjat tüzi ki:**

I.	pályadíj	150	frt.
II.	"	100	frt.
III.	"	50	frt.

A pályadíjakban fokozati sorrendben azon gazdatisztek részesülnek, a kik által termelt répa a legnagyobb termésátlag mellett a legmagasabb cukortartalmat szolgáltatja.

A pályázhatás első kelleke, hogy a répa a gyár által kiadott utasítások értelmében műveltessek.

A pályadíjak f. év december 20-án (a leszámolás alkalmával) fizettetnek ki.

A pályadíjak odaitélését a gyár hivatalos könyvei alapján magok az érdekeltek eszközlik.

(70 2-3.)

Az igazgatóság.

Erdei csemetéket Es gyümölcsfa vadonczokat

Nagy mennyiségben és
oleső árban szállít

a

Gróf SZAPÁRY

Erdőigazgatósága

Muraszombaton

Vas megyében.

(66. 2-2.)

REMÉNYIK VICTOR

vasnagykereskedés

Kolozsvárt, Fötér 22. szám.

Nagy raktárt tart mindennemű

vas- és vasárukából,

ugymint

Gazdasági eszközök, háztartási
cikkek, konyhaszerek

és mindennemű

szerszámokból.

Vaskemenczék

fa- és kőszétfűtéshez, továbbá öntöttvas
és erős vaslemezekből készülttakaréktűzhelyek, Meidinger-
kályhák

állandóan nagy választékban kaphatók.

(73. 1-12.)

ELADÓ

Báró Jósika Gábor tenjészetéből

Szamosfalván, (p. Kolozsvár)

egyenként, vagy összesen

10 darab erdélyi magyar tejelő fajta

ÜSZÓ.

Ára a fedezetteknek darabonként:

150 frt.; a nem fedezetteknek:

120 frt. (69. 2-3.)

Ugyanott 70 mm.
magbüköny
is eladó!

Magyar Jelzálog-Hitelbank

alaptőkéje teljesen befizetett 15 millió arany forint.

Elnöke: Széll Kálmán,

Magyarország volt pénzügyministere.

Képviselőségét utján Kolozsvártt

(Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)

4% Záloglevélkölcsönöket

nyújt földbirtokra: 50 évi törlesztéssel
5 százaléknál,

nagyobb városokban fekvő házakra 40 évi törlesztéssel 5-40 százaléknál évi részletfizetés mellett és magasabb leszámítási árfolyam mellett 4 1/2%-os záloglevélkölcsönöket földbirtokra 50 évi törlesztéssel 5-40 százaléknál és nagyobb városokban fekvő házakra 42 1/2 évi törlesztéssel 5-65% évi részletfizetés mellett.

A jelzálogú felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megszavazandó kölcsön összegére nézve

az Erdélyi Gazdasági Egylet

bizalmi férfiai adnak véleményét. (1. 8-52.)

A bank képviselőségénél kaphatók 4% és 4 1/2%-os záloglevelek, 3%-os nyereségekötvények.

Teljesen megbízható gazdasági magvak!

Luczerna-mag arankamentes ólomzárolt
Vörös heremagFűmag vegyület, mely örök legelő és mű-
kaszálók előállításánál biztos ered-
ményhez juttatja a gazdaközöniséget.

Ezüst köles bő takarmányt ad,

Csomós ebir (Dactylis glomerata) m. kir. áll.
Angol perje (Lolium perenne) ménés-birtok
Komócsin (Phleum pratense) 1898. évi
terményeiBastard takarmány répa-
mag méltóságos és fő-
tiszteletendő pannon-
Óriási chinai takarmány-
tökmag halmi főpapáság
termése.Elárusít és az ország bármely részére bér-
mentesen szállít

Veninger Antal Győrött.

Kívánatra mintázott árajánlat küldetük.
(74. 1-3.)

Amerikai zsebórák.

Jótállással, hogy a nickel színét nem változtatja, szerkezete pontosabb és jobb, mint a legdrágábbaké.

Ára darabonként 3 forint.

Jótállás mellett, míg a készlet tart.

Hozzá ezüstös óraláncz 60 krajczár.

Önberetváló készülék.

Fox, valódi solingeni gyártmány, sok kiállításon kitüntetve, gyakorlás nem kell. Megvágás kizárva. Tiszta és kényelmes munka. Bőrbetegségtől ment. Tartós és pénzmegtakarító.

Darabja 3 forint.

A penge *** csillagos aczélból és a többi részei
alpaccából vannak.

(35. 8-9.) Egy külön penge hozzá 1 forint.

Megrendelhető:

POLLÁK SÁNDOR főbizományosnál

BUDAPEST, V. ker., Kálmán-utca 17.

Gyűjtőknek 5 drb. után egy ingyen küldetük.

Minden

(57. 4-12.)

Gaz-

dának, a mezei munkások részére szeszes italok szükségeltetnek. Ezen italokat bár ki, minden készülék nélkül, hideg uton igen olcsón előállíthatja, az én, törvényesen védett, teljesen ár-**„Likolaimmal.”** Arjegyzék talmatlan és kezelő könyv, kívánatra ingyen és bérmentve megküldetik.

VÉRTES LAJOS gyógyszer-tárából, LUGOS 147. sz.

Sör-dugókat,

ugymint szőlőnemesítéshez való dugókat, valamint minden fajta gyógyszerészi, palack- és hordó-dugókat, a legjobb minőségben és legolcsóbban szállítjuk

Kaszirer és Robicek

Első magyar gőzparafadugó-gyára

BUDAPEST, Nefelejts-utca 15.

Arjegyzék bérmentve küldetik.

(33. III. 4-4)

ÚJÉV ÓTA

25 és 50 palackos ládákban is kapható a világhírű élvezeti, üdítő és egészségi ital

a valódi

PILSENI-SÖR

(Pilseni ősforrás)

naponta frissen palackozva, $\frac{7}{10}$ ltr. palackokban á 22 kr. megadózáva, palack nélkül, a kolozsvári vasúti állomáshoz szállítva.

A palackok és ládák a kolozsvári vasúti állomáshoz bérmentve visszaküldve, a főlészámított árban visszavétetnek.

Újból elárúsítók kedvezményt élveznek.

(73. 1-6)

A Pilseni Polgári Serfőzőház erdélyi ügynöksége és főraktára.

Gyógyárú és illatszert üzlet az „Arany kereszthez”
Kolozsvár, Fötér.

Gyógyárúk, kötszerek, a betegápoláshoz szükséges kellékek, illatszerek, piperecikkek dús raktára.

Mindennemű festékek, lakkok.

Aetherek és Essentiák az italoknak házilag való készítéséhez, utasítá sal.

Cognac, Borok, Tea, Rum.

Arjegyzékkel szolgál

Burger Frigyes

hites gyógyszerész.

(14. 3-3.)

382 díjjal kitüntetve.

1898 évi Bécsi Separator-versenyen 1-ső díj.

ALFA SEPARATOR RÉSZV.-TÁRS.

ezelőtt PFANHAUSER A.

BUDAPEST, VII. Erzsébet-körut 45. sz.

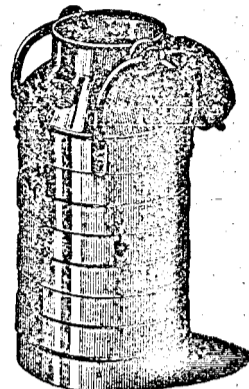
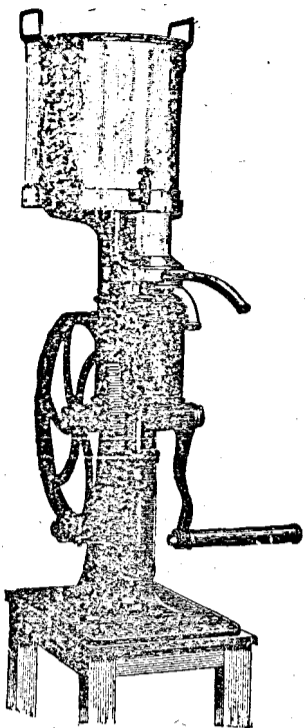
Tejszövetkezetek és tejjgazdasági telepek berendezése.

Tejjgazdasági eszközök és gépek gyártása.

1898. évi gyártás 28,209 fölözőgép.

Arjegyzékek, tervek és költségvetések díjmentesen.

(63. 2-10.)

P á l y á z a t.

A nagym. m. kir pénzügyministeriumnak 1899. évi január hó 19-én kelt 93867/1898. számú rendelete alapján az alólírott felügyelőségnél megüresedett 500 frt évi segélydíjjal és a külső munkálatok tartalmára 2 frt élvezetével egybekötött

becslőbiztosi gyakornoki állásra

pályázat hirdettetik.

Pályázóktól megkivántatik, hogy:

1. az 1883. évi I. t.-cz. 3. §-ában meghatározott képzettséggel birjanak;
2. az érettségi vizsga letétel után magasabb gazdasági iskolát jó sikerrel végeztek;
3. vagy az 1875. évi VII t.-cz. alapján végrehajtott földadó szabályozásnál már mint becslő, pót- vagy segédbecslőbiztosok voltak alkalmazva s mint ilyenek hivatalos eskü alatt szolgáltak.

Végre magyar honosság, ép és erős testalkat, feddhetlen előélet, és nőtlenség. A kinevezés ideiglenes minőségben történik és ha beválik, üresedés esetén a helyszinelő becslőbiztosi állások betöltésénél előnnyel bir, — ha be nem válik egy évipróbaszolgálat után, minden további igény nélkül elbocsáttatik — **Pályázati határidő két hét.** Szegeden, 1899. évi február hó 19-én.

(80 1-2.)

II. számú magy. kir. helyszinelési felügyelőség.

1898. Szolnokon és Eperjesen ismét I. díjak arany érmek!!

(27. 1-6.)

KÜHNE E.

Magyarország legrégebb gazdasági gépgyára MOSONBAN (1856)

ajánlja a bekövetkező tavaszi időnyre:

Sack rendszerű acél egyes, kettős és hármass ekéit, Laacke-féle szántóföld és rétboronáit,

eredeti „Hungária Drill” hegyes vidékre, „Mosoni Drill” kis gazdáknak, „Jubileum Drill” sorvető gépeit leszállított áron.

Magtárszelelők, rosták, konkolyozók folyton készletben.

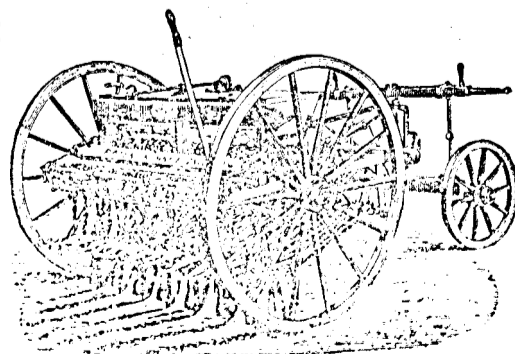
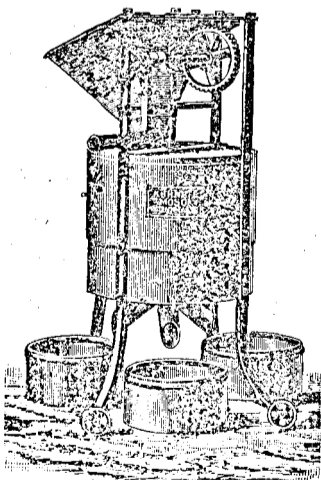
Uj! Kayser-féle Uj!
centrifugális

gabona osztályozó csak KÜHNE E.-nél.

Behán uj „DIADAL” ROSTÁJA.

Uj arjegyzék (1899) kívánatra bérmentve.

Főraktár: BUDAPEST, Váci-körut 57/a sz.

A LEGJOBB MAGVAK KAPHATÓK MAUTHNER ÖDÖN

cs. és kir. udvari szállító,

József főherceg Ő cs. és kir. Fensége udvari szállítója, a román király Ő Felsége udvari szállítója, Ferdinánd bolgár fejedelem Ő kir. Fensége udvari szállítója, a szerb király Ő Felsége udvari szállítója, Fülöp szász-coburg-góthai herceg Ő kir. Fensége udvari szállítója

magkereskedésében

BUDAPESTEN, Andrásy-ut 23-ik szám.

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

(28. 8-x.)

Dr WÄGNER ÉS TÁRSAI
EGYESÜLT GYÁRAK
 MINT BETÉTI TÁRSASÁG.
 BUDAPEST
 K. JINÓDY-UTCA 3
 (a Gizella malom mögött.)

ŐSZIKVIZGYÁRAK
 BERENDEZÉSE ÉS ELLÁTÁSA.
SÖR ÉS BORKIMÉRŐ
 KÉSZÜLEKEK.
FÉMONTÓ
 ELEKTRO-GALVANIKUS
 FÉMLEMEZELÉSI
 INTÉZET.

FOLYÉKONY SZENSÁK
 KÉPES ÁRJEGYZÉK INGYEN ÉS BÉRMENTESEN

(71. 2-12.)

Megjelent!

Megjelent!

J. C. Schmidt

erfurti magtermelő
 német. cs. és kir. udvari szállító

világhírű

főzelék és virágmagvainak

magyar árjegyzéke.

Kapható ingyen és bérmentve a
 magyarországi főraktárban:

RADWANER és RÓNAI
 BUDAPEST, V., Fürdő-utca 4.

Telefonszám 490.

(72. 2-5.)

Hirdetmény.

A nagyméltóságú m. kir. belügyminiszter
 urnak 1897. évi 49851. sz. magas rendelete folytán ez
 évi november 15-én a közegészségügyi hatóság által
 kibocsátott felszólításra való figyelemztetéssel fel-
 hívjuk az összes nyilvános helyiségek, nevezetesen:
 Irodák, kereskedések, fürdők, szállodák, vendéglők,
 kávéházak, pálinkamérések, magánhivatalok, iskolák,
 kisdóvók, korházak, egyesületek tulajdonosait, illetve
 igazgatóit, hogy a **tüdőgümőkór** és sok egyéb **beteg-
 ségek** tovább fertőzése ellen a védekezés főképp abban
 áll, hogy a **tüdőveszes beteg** beszáradt és **szétporlott**
köpete megsemmisíttessék, hogy az a levegőbe, me-
 lyet mások beszívják, az élelmi és élvezeti czikkekre,
 melyek közfogyasztásra szánják, valamint a közhasz-
 nálásban levő tárgyra ne jusson.

Ezen célra egyesegyedül és kizárólag a valódi
 amerikai „Dustless” poroló anyag készült, mely:
 megsemmisíti a port és meggátolja a bakterium továbbterjedését.

Tisztítja a levegőt!

Főlösségessé teszi az öntözést, surolást és kefélest!

Beeresztéseket elfogad és fészkeskőzől úgy helyben
 mint vidéken a **Dustless Floor Dressing Co.**

HYGIEIA pormentesítő vállalat erdélyrészi vezér-
 képviselőse **Kolozsvárt.**

DIETRICHSTEIN J.

Mátyás király-utca (Trandafir-ház.) Telefon 395.

Vidéki képviselők kerestetnek.

Óvja a lakókat a kórokozóktól!

Ó V Á S I

A **Dustless Floor Dressing Co.** Képviseletének

Hygieia pormentesítő vállalat

Kolozsvárt.

Ugy az önök tájékoztatására, valamint rendelő

közönségük és vevőik érdekében indítatva érezzük
 magunkat kinyilatkoztatni, miszerint az United States
 of North Amerika területén senkinek sincs meg-
 engedve az általunk törvényesen védett „Dustless”
 nevet használni.

Az Egyesült Államokban ennél fogva eléggé
 védve vagyunk utánzatoknak ezen a néven való ter-
 jesztése ellen. Nálunk meg kell elégedniük az utánzóknak
 az al, — hogy anyagukat hasonló hangzásu ne-
 vek alatt mint; Dustlos, Dustproof, Dustkiller stb.
 adják el.

Vevőink bizonyára rövid idő multán megtalál-
 ják a különbséget a valódi és utánzat közt.

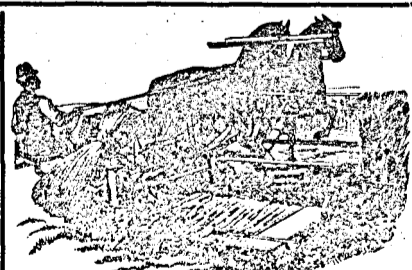
Felhatalmazzuk ezen nyilatkozatunkat tetszésök
 szerint nyilvánosságra hozni

Tisztelettel

Dustless Floor Dressing Co.

A. Wellisch, A. Leopold.

(79. 1-26.)

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 31.

Az **Adriance, Platt és Co.**

new-yorki gyár
 világhírű

„**Adriance**”

**kévekötő-, marokrakó-, arató-
 és fűkaszaló-gépeinek**

magyarországi kizárólagos képviselője.

Minden, a mezőgazdaság keretébe tartozó szükségletek, mint: **vetőmagvak, műtrágyák, anyagok, szerszámok,
 gépek stb.** legjutányosabb beszerzési forrása.

A szövetkezet alapszabályait és havonként kétszer megjelenő „**Üzleti Értesítő**”-jét bárkinél ingyen és bérmentve megküldi.

A **V. Vermorel-féle**

villefranchei gyár világhírű

„**Eclair**”

peronospora-fecskendőinek

(32. 8-26.)

